

25

26

Sta. 30. num. 10.

46

TRACTATIO JURIDICA
 DE
 JUDICIALI
 DELICTORUM
 DENUNCIATIONE

A
 D. CHRIST. SIGISM. SCHACHER
 JCTO LIPSIENSI.

P. 495

79 1199

FRANCOFURTI ET LIPSIAE
 clō lō CC XXIV.

KENTRIET
 UNIVERS.
 ZVIALIE

TRACTATUS JURIDICA
DE
JUDICIALI
DELICTIONUM
PUNITIONE

D. CARLST. SIGISM. SCHACHNER

FRANCOPOLIT. ET EPISCOP.
CL. II. CC. XXIV.

FRANCOPOLIT.
CL. II. CC. XXIV.

quod sacratissimus noster Imperator
in §. 3. *Proœm. J. Ulpianus in L. 1. pr.*
ff. de suspect. Tut. & Cur. Paulus in
L. 25. ff. de Lib. Leg. Imperat. Leo
in tota sua Novella 46. &c. incul-
cant, ut ea, quæ quotidiana & uti-
lia sunt plenius attingantur; hoc
non immerito & ego pro instituti mei ratione addu-
co. Cum enim nuperrime ex Decreto Illustris atque
Magnifici Collegii juridici, exantlatis per Dei gratiam
consuetis in utroque jure examinibus, pro consequen-
dis summis honoribus, & privilegiis doctoralibus fa-
cultas mihi concessa sit, Disputationem Inauguralem
rite proponendi, & uti moris hic est, eandem sine Præ-
sidente habendi; præ aliis ventilandam sumsi hanc de *ju-*
diciali Delictorum Denunciatione materiam; Nam quam-
vis Reipl. summopere intersit, ne maleficia maneant
impunita *L. 9. §. 5. ff. de publ. & Vestigal. L. 51. §. 2. ff.*
ad L. aquil. sed ut unius poena multorum sit metus, ut
præclare Gratianus Valentianus, & Theodosius Imp.
Illatroniano duci rescripserunt *in L. 1. C. ad L. jul. repet.*
& homines facinorosi veluti membra putrida tollan-
tur,

tur, & refecentur, ne aliam corporis partem inficiant, aut corrumpant, neve Rempublicam turbent Legesque ac earum Custodes, Magistratus sc. spernant, pedibusque conculcent, unde etiam Ulpianus *in L. 13. pr. ff. de offic. praef.* congruit, inquit, bono & gravi praefidi curare, ut pacata & quieta provincia sit, quam regit, quod non difficile obtinebit, si sollicitate agat, ut malis hominibus provincia careat, eosque conquirat. Nam & Sacrilegos, Latrones, plagarios, fures conquirere debet, prout quisque deliquerit, in eum animadvertere, Ea tamen moderatio, aequitas, cura, & Sollicitudo in hac Denunciatione est adhibenda, ut ante omnia personarum habeat Delectum, ne talis Denunciatio in adulationem degeneret. Nam quis innocens esse poterit, si denunciasset sufficiat? Sedulo igitur iudex laboret, quo semper licitum hac in re observet. Caveat ne vel odio vel amore, alioque perverso rationis obtentu jus violet, nequitiaeque magis, quam justitiae Sacerdos efficiatur. Serio cogitet se eo momento, quo alios iudicat, a supremo ac iustissimo iudice iudicatum iri; His praemissis rem ipsam aggredior meque ad illum converto, a quo omnia, omnes, ducunt rerum exordia, Tibi Triune Deus prima omnis justitiae origo, per Jesum Christum alteram omnis boni Scaturiginem devotissima supplico, ut scribenti mentem atque Calamum Spiritus sancti Tui gratia Clementer dirigere, hocque meum inceptum ex alto secundare velis, quo omnia peragantur felicissime.

Q. D.

Q. D. B. V.

CAPUT I.

DE

EXPLICATIONE TITULI.

SUMMARIA,

1. Generalia præmittenda 2. A Terminorum Explicatione inchoandum. 3. Felorum studium magis indagatio-
ne justitiæ rerum quam vocum con-
sistit 4. Tria vocabula continet Rubrica hu-
jus dissertationis 5. Judiciale denotat omnem actum tam	<table border="0"> <tr> <td style="border-left: 1px solid black; padding-left: 5px;">in judicio, quam extra illud, modo
autoritate magistratus gestum.</td> </tr> <tr> <td style="border-left: 1px solid black; padding-left: 5px;">6. Hic vero ad iudicium restringitur.</td> </tr> <tr> <td style="border-left: 1px solid black; padding-left: 5px;">7. De voce judicialis remissive</td> </tr> <tr> <td style="border-left: 1px solid black; padding-left: 5px;">8. Vocabulum delicti unde descendat?</td> </tr> <tr> <td style="border-left: 1px solid black; padding-left: 5px;">9. Delicti significatio</td> </tr> <tr> <td style="border-left: 1px solid black; padding-left: 5px;">10. De Vocabulo denunciationis</td> </tr> <tr> <td style="border-left: 1px solid black; padding-left: 5px;">11. De Vocabulo Nûge.</td> </tr> </table>	in judicio, quam extra illud, modo
autoritate magistratus gestum.	6. Hic vero ad iudicium restringitur.	7. De voce judicialis remissive	8. Vocabulum delicti unde descendat?	9. Delicti significatio	10. De Vocabulo denunciationis	11. De Vocabulo Nûge.
in judicio, quam extra illud, modo
autoritate magistratus gestum.								
6. Hic vero ad iudicium restringitur.								
7. De voce judicialis remissive								
8. Vocabulum delicti unde descendat?								
9. Delicti significatio								
10. De Vocabulo denunciationis								
11. De Vocabulo Nûge.								

xpositionem judicialis Delictorum De-
 nunciationis aggrediendi mihi necesse
 visum fuit, præmittere generalia quæ-
 dam ad faciliorem intellectum eorum,
 quæ subjicientur, facientia. Ordo au-
 tem ab accuratioribus quibusque ap-
 probatus hæctenus & servatus, Termi-
 norum enodationem injungit. Prima
 igitur quidem circa eos, potior vero circa rem ipsam cura
 mihi erit, qui non ignoro versari me in materia juris inter-
 que Jctos, qui non quidem voces rerum prorsus negligere,
 majus tamen studium indagandæ earum justitiæ adhibere,
 officii sui esse norunt. Tria autem Vocabula continet Ru-
 brica hujus dissertationis, de quorum primo ortu indagando
 non multum sollicitus esse cogor: sicuti enim res ipsa etiam
 in vulgus nota, ita & nominis derivatio cuius statim obvia
 est. Vox judicialis Disputationi præmissa, quanquam cate-

- roquin omnem actum, tam in iudicio quam extra illud, interveniente modo Magistratus autoritate gestum, haud infrequenter in iure nostro complectatur, cum ibi acta esse videantur, ubi aliquid judiciali sit autoritate Wesenb. ff. *Tit. Qui Testam. facere poss.* Reusner. *Tract. de Testam. V. 2. P. 4.*
- 6 C. 19. Carpz. P. 3. C. 3. D. 6. Richt. P. 1. Dec. 30, hic tamen in Rubro nec non in tota Disputatione strictius accepta, solum denotat actum in *Loco iudicii* von dem sitzenden Rath *vid. jus.*
- 7 *Lub. Lib. 3. Tit. 6. Art. 2.* expeditum; De voce judicialis multa adhuc verba facere, uti dictum, superfluum erit; cum omnes quos evolvere modo licuit, Lexicographi, illud a iudicio deducant; uti videre est, apud Christianum Becman. *in Man. ad Lat. Lingv. voc. dico p. m. 402.* Ejus vero varias acceptiones suppeditat Sebastian Almers *in Manual. jurid. verb. iudicium p. m. 653.* ad quem B. L. brevitatis studio remittimus.
- 8 *Delicti* Vocabulum, si primam spectemus originem, propagnatum videtur a *Delinquendo*, quod significat Papiniano, Præceptis Legum non obtemperare, L. 41. ff. *de Pæn.* hoc est norma recti, juris & æqui, relicta & posthabita ad enormitatem deflectere, Decian. *in Tract. Crim. L. 1. C. 7. in pr.* Hahn. *in Comment. Wesenb. ad Tit. de Delictis privatis not. 3.* Aristoteli, contra Leges sponte nocere, 1. *Rhetor. 10.* Delictum nobis non venit in significato speciali, quo vel denotat privatum Delictum oppositive ad Crimen publicum, L. 17. §. 18. ff. *de edil. Edict. L. 2. §. 8. C. de vet. jur. enucl.* vel Delictum dolo non culpa admissum, L. 14. ff. *ad L. Cornel. de Sic. L. 23. §. 2. ff. de edil. Edict. L. 53. ff. de Furt.* sed in sensu generali, quo verum, & quasi, dolosum, & culposum, delictum complectitur L. 1. & 2. ff. *de Leg. L. 1. L. 5. §. fin. ff. de pæn. L. 11. §. fin. ff. eod.* Anton. Matth. *de Crim. in Prol. cap. 1. n. 1. & 2.* Hahn. *ad Wesenb. Tit. de priv. Delict. num. 2.* Theod. *Colleg. crim. Disp. 1. Thes. 3.*
- 10 Tertium denique quod Inscriptionem nostram absolvit, Denunciationis vocabulum est, Denunciatio materialiter idem est, quod significare; quo sensu Cicero 1. *Tusc. Q. 9. utitur, Nos vero inquiring, si quid tale acciderit, ut a Deo de-*

nunciatum videatur, ut exeamus e vita leti, & gratias agentes pareamus: formaliter autem tempus futurum includit, in quo omnis ejus Emphasis exprimitur, atque idem est, quod eventurum aliquid esse, ante nunciare, quo sensu idem Cicerone de senectute usurpat, ibi: *Quomodo Chartagini male diu cogitanti bellum inferatur, multo ante denuncio, & Columella sic inquires: Sin autem Cæli status frigidus & pruinosus hyemis violentiam denunciat in Idus Februarias hanc curam differemus*, porro Denunciatio a Provocatione atque minis adeo inanis non est, quin potius denunciare Ciceroni est provocare ad testimonium dicendum, quando pro Sexto Roscio, *Non putasti, ait, me familiarissimis tuis testimonia denunciaturum*: & alii Autores Denunciationes per Minas explicant. Plinius ad Priscum L. 6. Epist. scribit: *quanquam quid denunciationibus & quasi minus ago? Cæsar. 3. belli civ. Quem neque Pollicitationibus neque denunciatione periculi permovere posset, oppidum oppugnare instituit*; in jure nostro varie autem accipitur, quandoque enim denunciare idem est, quod prohibere, quomodo Ulpianus in L. 5. §. 10. in fin. ff. de nov. op. nunc. & post eum Justinianus in L. un. C. d. t. novum opus denunciare dixerunt, cum is, qui ita denunciat, prohibet vel interdicit Vicino ne ædificet. Zoesl. ad ff. de Nov. op. nunc. n. 1. Wefenb. eod. Tit. num. 6. Aliquando autem dicitur maritus denunciare uxori repudiatæ ne nubat, quod maritus illam accusare velit adulterii; L. 16. & seq. ff. ad L. jul. de Adult. interdum denunciare prisca Lingva idem erat, ac condicere in §. 18. f. de Act. Siquidem de jure antiquo, quando quis agere volebat contra aliquem sibi obligatum antequam posset eum convenire, requirebatur, ut prius illi fieret Denunciatio, ut solveret, & sic fieret tractatus, sive simultanea Locutio de debito: quam tamen exolevisse eamque hodie non esse necessariam post gloss. ad d. §. 15. vers. denunciare tradit Ludov. Gomez. Comment. ad §. itaque f. de Action. num. 1. Denique etiam denunciare est judici facinorosum deferre einen Mißhändler bey der Obrigkeit angeben; quo sensu capienda nostra Dissertatio & Clar. 5. Sent. §. ult. qu. 7.

Damm

Damhoud, *Prax. crim. C. 6.* Ritterhuf, *Diff. jur. civ. & canon. L. 6. C. 3.* Sed hæc cuilibet nota, relinquimus, & potius
 II in germanicum Rügen inquirimus. Quam vocem aliqui a **Ru-**
he stöhren derivant. Sed hoc minus recte fieri bene anno-
 tavit Simon in *Colleg. ad jurispr. Dn. Struv. Lib. 3. Tit. 28. §.*
 2. Rectius igitur deducitur ab antiqua germanica voce **rü-**
gen oder **rügen** quod accusare, deferre, intimare, agere, de-
 nunciare, it. mulctare, damnare, judicare, significat, vid. *Be-*
sold. Thes. Pract. Wehn. obs. Pract. & Speidel. Notab. jurid.
 sub verb. **Rügen**/ de quo etiam Harsdörffer in *grossen Schaus-*
Platz Jämmerlicher Nord-Geschicht. relat. 12. Tit. Ehe-
bruchs Rüge §. 1. Das alte Wort Rüge bedeutet die Klage/
 und wird auch gebraucht für die Straffe/ daher lesen wir
 in den alten Büchern von den Rüggraffen, welcher der Richter
 gewesen ist/ in den Rüg-Gerichte/ von den Rüg-Knechte/
 Rüg-Geld/ Rüg-Buch. In der Evangelischen Geschichte Matth.
 1. vers. 19. findet sich/ daß Joseph die Mutter Gottes/ da er ih-
 re Schwängerung vermerckt/ nicht habe wollen rügen/ das ist/
 anklagen/ zu Schanden machen/ und zur Straffe ziehen, Et hoc
 Vocabulum frequenter in jure nostro saxonico occurrit, ut
 in *Sachsensp. Lib. 1. Art. 2. in fin.* ubi hæc habentur verba:
 Ein jeglicher Bauermeister soll rügen/ und fragen um alle/ die
 zu Ding nicht kommen/ Prostat quoque in *Lib. 3. Art. 56.*
 & in aliis Locis passim.

CAP. II.

DE

JUDICIALIS DELICTORUM DENUNCIATIONIS DIVISIONE DEFINITIONE ET REQUISITIS.

SUMMARIÆ.

1. Denunciatio evangelica		3. An usu recepta?
2. Forma Denuntiationis evangelice.		4. Denunciatio canonica

5. Dif-

De Judicialis Delictorum Denunciationis &c.

5	Differentia inter Denunciationem evangelicam & canonicam.	30	Practica
6	Regularis denunciatio	31	Distinctio
7	Denunciatio judiciaria	32	Responsio ad Contraria
8	An? ad judiciariam Denunciationem requiratur, ut monitio aliqua præcedat	33	Resolutio dubii
9	Rationes	34	Monitio quedam
10	Descriptio denunciationis nostræ	35	Secundum Requisitum
11	Divisio traditur	36	Denunciatio differt ab Accusatione
12	Descriptio denunciationis privata	37	Opinio Bossii.
13	Descriptio denunciationis publicæ	38	Sententia Scabinorum Lipsiensium
14	Alia divisio	39	Denunciatio debet continere Locum & Tempus secuti delicti.
15	Denunciatores publici qui dicuntur	40	Cui Locus & Tempus exprimendus?
16	Pro publico & necessario Denunciatore habendus non est, qui dicit se ideo deferre, quod vel officium, vel aliam ob causam Magistratui obstrictus sit.	41	Limitatur I.
17	Denunciatores privati quinam?	42	Limitatur II.
18	Quid per Voluntarios intelligitur.	43	Expressio dici ac horæ quando est necessaria
19	Subdivisio	44	Limitatio I.
20	Requisita specialia Denunciationis	45	Limitatio II.
21	Denunciatio obscura, generalis, & in certa, non valet.	46	Tertium Requisitum.
22	Exempla allegata Denunciationis	47	Quartum Requisitum
23	Quomodo denunciari debet.	48	Dispositio juris Bavarici.
24	Rationes	49	An ipsi, qui semel falso detulit aliter fides sit adhibenda?
25	An denunciatus cogi potest ad Delictum delatum probandum.	50	Ampliatio.
26	Doct. pro affirmativa Sent.	51	Quintum Requisitum
27	Doct. pro negativa Sent.	52	Cur in denuncatione non opus est Conclusione.
		53	Rationes
		54	Relatio Zæssii
		55	Protestatio Denunciantis.
		56	Formula denunciationis judicialis.

His ita præmissis ratio instituti postulat, ut quoque de divisionibus Denunciationis agamus. Circa quam doctrinam pro Principio notandum, fundamentum Divisionis rem esse potentissimam, & ubique si confusiones evitare velimus, attendendam. Salicetus in *L. ea quidem C. de Accus.* facit quadruplicem denunciationis speciem 1. *Evangelicam.* Dicitur autem Denunciatio hæc evangelica ideo, quia originem ab Evangelio habet, & instituitur secundum Dispositionem in *Lege evangelica expressam*, ita ut prævia bina monitione, delinquens

B

quens Ecclesiae denunciatur, & fit tantum ad poenitentiam, & firmiter locum habet in quolibet occulte peccante, modo aliquo modo de Delicto constet. Ejusque forma traditur Matth. 18. vers. 15. Luc. 17. quae bene est observanda. Primum Delinquens propter commissa peccata privatim est corripiendus. Deinde si haec correctio nullum effectum habet, & Delinquens obstinate in delictis perseverat, iterum monendus est uno vel adhibitis duobus testibus. Denique si tam praefractae frontis est, ut haec cuncta flocci pendat, tunc demum Ecclesiae est denunciandus. C. sed illud 17. Dist. 45. C. novit. ille 13. x. de jud. De hac Denunciatione an usu recepta, aut certa sanctione introducta, & confirmata, vid. Magn. Dn. Svendend. ad Fibig. Pro-
 4 cess. p. 813. in nov. Edit. II. Canonicam, quae est Criminis apud competentem judicem, citra inscriptionem legitime facta delatio. Dicitur vero canonica ex eo, quia a sacris Canonibus fuit introducta. Fit autem haec Denunciatio super crimine occulto quidem, quod tamen aliquo modo probari potest: & fit potissimum ad poenitentiam peragendam, vel aliam legitimam poenam imponendam; Dessel. Erot. j. Can. Lib. 5. Tit. 1. Qu. 11. Et hanc canonicam Denunciationem praecedere debet vel unica tantum, vel etiam altera monitio charitativa, in quo differt a Denunciatione Evangelica in qua triplex monitio necessario
 6 requiritur. C. 23. & seqq. x. de Accus. Inquis. & Denunc. III. Regularem, quae fit ad observantiam regularem, secundum diversas Institutiones regulares seu ordinum monachalium. IV. Judicari-
 7 am. Describunt denunciationem judicialem, quam & civilem, quia a Legibus civilibus introducta est, appellitant, quod fiat per Ministros publicos ad hoc constitutos, ut Delicta & Delinquentes Magistratui denuncient; Sed an ad judicialem Denunciationem
 8 requiritur ut monitio quaedam praecedat? Negat Durandus Specul. jur. Lib. 3. part. 1. num. 10. & 12. ut & Marant. Spec. Aur. p. 246.
 9 Et ratio hujus est, quia LL. positivae nullam hujus monitionis mentionem faciunt; ubi autem Lex tacet, ibi & nos tacere debemus. Deinde Casp. Ziegl. ad F. jur. can. Lib. 4. §. 1. p. 906. & hanc allegat, quoniam haec Delatio successit in Locum Accusationis; sicuti vero in Accusatione absque praevia monitione, delictum

delictum potest intimari; ita quoque in Denunciatione judiciali. Quem Salicetum sequitur Marant. in 6ta parte ord. jud. Cap. de denuncia. mihi fol. 350. Angel. in Tract. suo Malef. in vers. nec non ad Denunciationem. Sed mittimus hasce & plures Denunciationum species, & ad nostram Denunciationem nos conferimus, definientes vel describentes eandem, quod sit legitima delictorum judici ad publicam vindictam facta delatio & suggestio. 10
Dividitur hæc Denunciatio ulterius in publicam & privatam. 11
Hanc describunt; quæ fit ad privatum interesse, & commodum, 12
ut quando Filius, Servus, Rusticus, Pauperes, & aliæ miserabiles personæ, a patre, Domino & Potentioribus injuste opprimuntur, & propter Jus Patriæ vel Dominicæ Potestatis vel Subjectionis, quod ipsis obstat, vel ob Paupertatem, adversarii Potentiam, agere non possunt, recurrunt ad judicem & superiorem, eique oppressionem denunciant, & requirunt, ut eos sublevet, arg. L. 1. §. 8. & 10. ff. de offic. Prefect. urb. Marant. spec. aur. P. 5. Tit. de Denunc. num. 3. Dn. de Jena de Scto Maced. & incidenter de Denunciatione Evangelica Sect. 4. A. 3. n. 4. & 10. Panormitan. ad Capit. novit. 13. x. de judic. num. 48. seqq.
Illa vero est, quando in judicio aliquod Crimen, ad publicam vindictam deducitur, ad denunciam alicujus officialis vel alterius Privati, & hinc producimus aliam divisionem, quæ nostro scopo magis inservit, scilicet quando Denunciatio ob personam denunciantem alia dicitur necessaria, alia voluntaria, 14
& hinc delatores alii publici alii privati denominantur. Illi sunt, 15
qui ex necessitate officii, juramento ad hoc adstricti, delicta denunciant, L. 7. C. de Accus. L. 6. ff. de Custod. & exhib. Reor. & in specie alias dicuntur officiales; Farin. de Judic. & Tortur.
Non autem pro necessario, & publico Denunciatore habendus est, 16
qui dicit, se ideo deferre, quod vel ob officium, quo fungitur, vel jus civitatis, vel subjectionem, vel aliam ob causam Magistratui obstrictus sit, Zang. de quest. s. Tortur. in proem. num. 30.
Voluntaria est, quam exercent privati, sive fit offensus ipse, 17
sive alius promotor, sive delator spontaneus, vel denique ipse, delinquens. Idem c. l. num. 14. Intelligimus autem per Volun- 18
tarios non tales, qui omnino liberi sunt, & plane ad denuncia-
ciatio-

- ciationem non possunt cogi, qualis regulariter nullus in Republ. reperitur; sed tantum eos, qui non sunt specialiter ad intimationem delictorum constitui. Denique subdividi solet denunciatio in *generalem & specialem*; Generalis est in qua nullus certus denominatur Delinquens; Specialis vero, quando in ea nominatur certa persona Scaccia, *Lib. 1. de jud. Cap. 71. num. 2.*
- 20** Denunciatio specialis requirit (1) *Expressionem delicti*, ut judici
- 21** constare possit, an sit Homicidium, Adulterium aut Furtum & quidem an sit delictum simplex, an qualificatum, utile etiam est & in foro Saxonico usitatum, in eventum inficiationis, ex facto ipso certa quaedam indicia simul in Denunciatione annotari, quibus gravetur Reus, ut si non statim confiteatur Crimen, saltem super indiciis illius postea Torturæ subijci queat, prout tenet Angel. Aret. in *Tract. Malef. in verb. Fama publica num. 108. & n. 114.* quod tanto minus prudens Denunciator præsertim in dubia Delicti probatione omittere debet, quanto magis
- 22** Reipbl. expedit, Crimina debito modo coerceri. Et propterea Denunciatio obscura, generalis, & incerta minime valet per *L. Libellor. 3. ff. de Acc.* per quem Textum communiter notant Doct. quod Denunciator suam delationem proponere debet certo & clare, ut Denunciatus melius possit se in iudicio defendere. Et hanc Conclusionem ita generaliter sumtam probaverunt Abbas in *Cap. fin. de purg. can.* Mar. in *spec. in 6ta parte de Inquis. num. 37.* quos referendo sequitur Joh. Mar. Mont. in *Pract. reg. 1. n. 4. vers. 4. princ. requiritur &c.* ubi ex hoc, se-
- 23** cundum præfatos, infert, non valere Denunciationem, quando e. g. contra Titium denunciat, quod sit solitus committere furta, homicidia, Blasphemias, & similia delicta. Hoc enim modo propter delictorum incertitudinem Denunciatus suas defensiones præparare non potest; sed in specie denunciari debet, quod commisit tale Furtum, in tanta quantitate, contra talem, tali Loco, tali mense: Et idem de aliis Criminibus &c. alias diceretur obscura, vaga & incerta Denunciatio, Boss. in *Tit. de Inquis. num. 75. & 76.* Dec. in *L. edita C. de edendo Angel. in Cons. 82.* nam non licet vagari in incerto, cum discrimine alienæ estimationis, *L. 7. pr. ff. de injur. L. 16. ff. de Dol. mal. & si Libellus*

lus incertus in causis civilibus non valet; multo minus in criminalibus, quia hic non de glande legenda, nec de oleo, tritico legato, de lana caprina, aliave re levicula agitur, sed de homine, creatura omnium nobilissima, deque ejus vita, existimatione ac salute agitur: Constit. Crim. Carol. V. *Art. 1. §.* Als denn zu diesen grossen Sachen / welche des Menschen Ehr / Leib / Leben und Gut belangen. Confer. *Artic. 150. in fin.* cujus tanta est jactura, ut major esse nequeat, *arg. L. 10. ff. de Pœn. Nov. 8. Justus Oldek. Quest. 7. Decad. 2. num. 23.* An autem Denun- 26
 cians cogi possit ad delictum delatum probandum? hic quaeritur; videri possit, quod sic, idque per text. in *L. 6. §. 3. ff. ad Sct. Turpill.* ubi Nunciatores, qui per notoria indicia produunt, notorius suis adistere jubentur, quæ verba explicat Wesenb. *ad Tit. ad Sct. Turpill. n. 9.* Ad idem adducitur Textus in *L. 6. ff. de Custod. Reor.* Ex quibus deducit Mascard. *Concl. 506. num. 7. Farin. Q. 16. num. 6.* quod Denunciatore debeant probare id, quod denunciant, præsertim si sint privati, & sponte crimina denuncient, fecus si ex Necessitate, vel debito officii, tunc enim sufficere putant, Testes de delicto informatos nominare, concordat *Jul. Clar. §. fin. Qu. 7. num. 10.* Contrarium autem 27
 quod denunciator non cogatur denunciationem suam probare, nec Fisco assistere neque litem suis prosequi sumptibus, sed duntaxat obligetur, ostendere ea, quæ de illo crimine novit, atque etiam nominare Testes criminis hujusmodi conscios tradit ex *Capit. super his 16. X. de Accus. Damhoud. Prax. Crim. Cap. 6. de Denunc. n. 10.* videatur, quoque *Fürstl. Sächs. Gothaische Lands. Ordn. pag. 260. §.* es sollen aber diejenigen usque ad verba: *una nachlässliche Straffe angesehen werden.*

Quo faciunt scripta a Mascardo & Claro alleg. loc. quod 30
 de consuetudine Denunciator non teneatur probare, quod denunciat, sed solum nomina Testium dare judici, similiter alleg. *Clar.* expresse refert, licet de jure (secundum ipsum) Denunciator teneatur probare vera esse, quæ in sua Denunciatione continentur, tamen communem usum, & practicam hoc non admittere, sed sufficere, quod nomina Testium, vel nomina eorum, a quibus id intellexit, judici aperiat.

- 31 Illa distinctio magis tolerari potest, quam tradit Mascard. *de Concl. 506. num. 4.* quod a probatione Denunciator libereretur, si sumus in dubio, ipsum carere dolo, secus si de illius Calumnia vel dolo constet. Neque his obstat textus in dict. *L. 6. §. 3. ad Scd. Turpil.* Ex quo Julius Clarus *d. qu. 7. n. 10.* deducit, quod Denunciator de jure scripto teneatur probare, vera esse ea, quæ in sua Denunciatione continentur. Nam textus ille nihil de Probatione dicit, sed de hoc tantum, quod Magistratui, suis illis argumentis in inquisitione assistere cogatur. Wesenb. *num. 9. de T. ad Scd. Turpil.* Unde judex denunciatori mandat, ipsimet denunciat, ut melius, se se informet. *Jul. Clar. d. n. 10. infn.* Minus facit ad propositum *L. 6. ff. de Custod. Reor.* ut cuilibet inspicienti patebit, neque enim in Terminis his dicit ad quod a Doctoribus allegatur, neque etiam recte
- 33 argumentum ex ea ad id stabiliendum ducitur. Ex quibus patet Resp. ad quæstionem, quod Denunciator ad palam procedendum denunciatum & probandum delictum regulariter non sit urgendus.
- 34 Bene tamen facit judex, si causæ gravitas, vel aliæ denunciationis Circumstantiæ, id exoptulare videntur, ut adstringat denunciantem jurare, denunciationem veram esse, & non facere calumniæ causâ. *Cap. veniens 15. x. de Accus. Decian. criminat. Lib. 7. Cap. 17. n. 37.* & post Damhoud. *in Prax. Crim. cap. 6. de Denunc. n. 11. Oldek. Tit. 2. Obs. 19. n. 6. Millæus Prax. crim. n. 7. p. 8.*
- 35 II. *Locum & Tempus*, puta annum & mentem commissi delicti, alias denunciatio erit nulla & inepta text. est in *L. Libellor. 3. ff. de Accus.* quæ jura licet loquantur in Libello accusationis, tamen idem erit in Denunciatione, cum pleræque solennitates requisitæ in Accusatione, requiruntur etiam in Denunciatione & Inquisitione gloss. & Doct. in *L. ea quid. C. de Accus. Bart. in L. 2. §. si publico col. 4. n. 12. ff. de Adult.*
- 36 Nam in hoc Requisito Accusatio a Denunciatione nou differt, (ut ut negari non possit magnam differentiam inter Denunciationem & Accusationem subesse, Accusatio enim detinet Accusatorem in judicio, manetque ille in Lite, ut Actor, cujus partes sustinet, & ad cujus Petita judex jus & justitiam admi-

adminiftrat, fundatque proceffum ordinarium *t. t. ff. & C. de Accuf.* fed Denunciator tantum judici delictum intimat, ut ulterius inquiret, & fic ipfi aperit viam ad inquirendum ex officio contra aliquem, quod nullo præcedente indicio facere non poffet, *Carpz. Pr. Crim. P. 3. Qu. 108. n. 54. Brunnem. ad L. 7. C. de Accuf.* & durior eft illius, quam hujus conditio, *Dn. de Jena de Sc. maced. & incidenter de Denunciatione Evangel. Sect. 4. A. 3. num. 8. Gudel. de jur. nov. Lib. 5. Cap. 14.* & licet *Ægidius Boffrus Tit. de Denunciationibus n. 1* cum aliis quibusdam dicat, quod modus procedendi per Denunciationem fundet proceffum ordinarium, denunciato remque fieri Accufatorum, falſum tamen hoc eft, & modus procedendi per Denunciationem non eft diverſus ab Inquiſitione. Nam Denunciatio nihil aliud operatur, niſi quod ſuccedit loco diffamationis, vel querelæ, prout tradit *Carpz. alleg. Loco & tali præjudicio.*

Ob wohl ermelter Puffe dem Amt den Diebſtahl angerüget / 38
damit es hiervon Wiſſenſchaft / und Nachricht haben möchte /
darauf das Amt Inquiſition wieder vorgedachten Inquiſitem
C. S. angeſtellet / ſo mag er doch vor einen Ankläger nicht
geachtet / noch zu Abſtattung der Unkoſten angehalten werden /
B. N. W.

confirmat. Denique ut alias differentias in præſentiarum ſilentio prætereamus, in Accuſatoris voluntate eſt, Delictum judici deferre nec poteſt ad accuſandum cogi, *L. un. C. Cet. nemo inuis. & Conſt. crim. Carol. V. Art. 214. verb.* Daß niemand wieder ſeinen Willen zu Klagen genöthiget werde, quod vero Denunciator facere nequit; deinde ad Accuſationem neceſſaria erat Inſcriptio. Denunciatio autem fit ſine inſcriptione, ſed quoniam prædicta ratio etiam in Accuſatore hodie ceſſat, loco inſcriptionis autem cautio aliqua juxta *Ord. Crim. Art. 12.* introducta eſt, ab hac etiam Denunciator liber eſt: Sed in ſpecie, 39
quod in Denunciatione & Inquiſitione requiratur Exprefſio temporis habetur per *Bartolum in L. 2. §. ſi publico n. 12. ff. de adult.* cujus dictum communiter tenere dixit *Prepoſ. in Cap. de Accuf. 2. Quæſt. 8. 25.* prout illum refert *Foller in Pract. crim. canon. in verb. aut inquiſitione formatas Cap. 6. num. 39.* pro ut

- communem dixit Boff. in *Tit. de Inquis. num. 90. & 91.* & per totum mundum de Consuetudine seruari dixit Angel. in *L. ea quid. num. 3. C. de Accus.* quos & alios refert & sequitur Clarus in *Pract.*
- 40 *Quest. 31. vers. quid de Anno presenti &c.* Ratio quoad Locum & Tempus est ista: quia nisi exprimerentur procul dubio in certa redderetur Denunciatio, ita ut non posset Reus probando negativam coarctatam se aliquo modo defendere, neque, si opus esset, Testes, qui contra eum deponerent, de falso convincere. Jul. Clar. §. *fin. qu. 12. num. 9.* Gail. *Lib. 1. obs. 64. n. 9.* Imo quod plus est, Tempus & Locus non tantum Accusationi, verum etiam omni famosæ actioni adjici debeat, *arg. d. L. 3. ff. de Accus. Doct. ad L. 3. C. de edendo Mynsing. Cent. 2. obs. 32.* quia licet civiliter procedatur, dicitur tamen causa gravis, & æquiparatur criminali, ex quo apud honestos viros fama & vita æquiparantur, Id. *ibid.* imo si excipiendo quis alteri crimen objiciat. Gail. *cit. Loc. num. 10.* Ratio alia; quia delictum augent vel minuunt Locus & Tempus text. in *L. 16. ff. de pen.* nam ex loco non tantum sumitur Delicti qualitas, sed & delicti præsumtio, per *L. 21. §. 11. ff. de Recept. qui arbit. rec. Zang. de Tortur. Cap. 2. n. 83. Tab. de Tortur. ad Art. 25. §. 20.* & varia statuuntur ex Loco & Tempore. *L. 1. §. 2. depof. Autor Anonymus in*
- 41 *Prax. crim. Cap. 4. §. 5.* Limitatur tamen hæc assertio in Delicto, quod tractum successivum habet, ut in Crimine hæresis, in quo neque locus, neque tempus aliquod exprimendum, Bart. in *L. 3. ff. de Accus. num. 10. in fin.* Angel. Aret. in *Tract. malef. in verb. hæc est quedam Inquisitio num. 65.* Bald. in *L. 23. C. de Prob. Farin. in Prax. crim. Lib. 1. Tit. 1. Qu. 1. num. 17.* Nicol. Reusn. *Lib. 3. Dec. 18. n. 11.* quia Locus & Tempus est incertum & indeterminatum.
- 42 Sicuti nec in Criminibus atrocioribus veluti Rebellionis, aut læsæ Majestatis requiritur, ut in Denunciatione tempus & locus apponantur, Angel. Aret. *Loc. cit. num. 64.* Reusn. *dict. Loc. num. 12.* Tiber. Decian. *Lib. 1. Cons. 18. n. 72. & seqq.* Jacob.
- 43 Menoch. *Lib. 1. Cons. 100. num. 89.* Sed de expressione diei ac horæ potissimum quæritur? an regulariter tempus hoc in Denunciatione apponendum sit? Quod Neg. *arg. L. 3. ff. de Accus.*
- Ratio

Ratio aliqua vix potest assignari, quam quod Denunciator non possit semper recordari, ac proinde Leges noluerint ipsum ad aliquod impossibile vel valde difficile adstringere per tradita Clar. §. *fin. qu. 12. n. 13.* Agid. Bost. in *Tit. de Inquis. n. 19 in fin.* Farin. *dict. Quest. 1. num. 18.* Gigas de *Crimine lese Majestatis Lib. 1. Tit. qualiter in Crim. les. proc. Quest. 3. n. 2.* Reusn. *dict. Decis. 18. num. 8.*

Limitant in casu, quando delictum esset solum punibile, 44 certa die aut certa hora, alia vero hora seu die non: quia tunc talis dies, tempus, & hora, debet a Denunciante assignari, alias non potest fieri specialis Inquisitio, Ratio est, quia qualitas temporis & illius particularis diei est fundamentum inquisitionis: ideo præcise debet allegari. Bart. in *L. solum §. sed ut probari ff. de op. nov. nunc & in L. Libell. ff. de Accus. n. 12.*

Limitant secundo, ut petente Denunciatio debeat Dies ex-45 primi, quia forte intendit ipse ad sui Defensionem probare, quod eo die fuerit in alio loco remoto, a loco Delicti, *arg. Arr. 47. v. und man soll Ord. Crim. Clar. Loc. cit. n. 13.* Gail. *1. obs. 64. n. fin.* Mynsing. *Cent. 2. Obs. 40.* Gothofr. *ad L. 3. ff. de Accus. Farin. Lib. 1. Tit. 1. Qu. 1. n. 20.* ubi rationem reddit: quia per omissionem Diei reo inferretur læsio, & auferetur Defensio. Mezzger. *Consil. Crim. 15. num. 64.* Si autem judex aut Denunciator ignorat diem commissi delicti, tunc non tenetur illum exprimere, & Inquisitio subsistit, etiam quod illum Reus exprimi petat, per id, quod in simili de Accusatore tradunt Angel. Salicet. & alii relati per Clar. *d. qu. 12. sub eod. vers. dixi etiam. in fin.*

III. NOMEN DENUNTIATI SEU DELINQVEN-46 TIS PROPRIUM, Rat. quia nemini dubium est, Actorem, Reum, & judicem legitimum constituere judicium, sine quibus consistere nequeat. Proinde ut noverimus, quæ sint istæ Personæ, nomen proferri debet, unde habeatur noticia earum, Gregor. Tholos. in *Syntagm. jur. Lib. 32. Cap. 8. n. 2.* vel alia signa æquipollentia, quæ illum demonstrant: talis enim demonstratio vice nominis fungitur. *L. 6. ff. de reb. cred.*

IV. Nomen Denunciantis, ut constet non esse famosum 47 libellum, & possit, si calumniator deprehendatur, puniri; Et
C
ut

ut possit considerari persona, an sit integræ Famæ, ut fidei mereatur, Oldekop. *Tit. 2. obs. 19.* nam caute in hac re procedendum. Et ne magistratus hoc salutari remedio abutatur, probe in Denunciantis Personam inquirere debet, Autor. Anonym. in *Prax. crim. Altenb. Cap. 3. §. 7.* ubi dicitur: Es muß auch die Obrigkeit des Denuncianten Beschaffenheit / Leben und Wandel zuvor erwegen / ob er solches Gemüths sey / daß er die Wahrheit / oder die Lügen und Verleumdung liebet / damit nicht auf blosses Angeben ehrliche Leute in Schimpff und unwiederbringlichen Schaden ihrer Ehre gebracht werden / add. jodoc. Damhoud. *Pr. Crim. cap. 6. de Denunc. n. 12.* cum quibus consentit jus Bavaricum *Tit. 2. Art. 4. fol. 800.* Manz. *Quest. 73.*

49 Et sic facile patet, quid de eo dicendum, qui semel veritatem suppressit, falsaque denunciavit; si præfractæ frontis homo sit, & de ejus emendatione iudex plane desperat, tunc ne hoc sanctissimum munus per talem improbum hominem infametur, est rejiciendus, ac ne ejus peccandi licentia impunitate augeatur, poenis coercendus est, quo in posterum cautius denunciare discat. Si autem iudex existimat, talem se esse emendaturum, omnino prævia admonitione, ulterius ad deferendum admitti, ejusque

50 delatis fides adhiberi poterit, *arg. L. 13. ff. de Testib.* Et hoc extenditur licet nominentur Testes defacto informati. *Clar. §. fin. quest. 5. n. 4.* Oldekop. *Obs. 14.* quo tamen casu iudex examinare Testes, qs. in autorem Schedulæ posset, qua occasione consistere posset de Delicto.

§ 1 V. Infiuationem legitimam judici competenti, qui non solum ob Domicilium vel Delictum sit competens, sed qui simul legitimam potestatem seu merum Imperium habeat, de qua com-

§ 2 petentia autem fusius infra in cap. V. An autem Conclusio est

§ 3 necessaria in hac Denunciatione? neg. Rat. cur non sit conclusio-
ne opus, teste Wesenb. *num. 3. ff. de Edendo & num. 16. de injur.* cum tamen semper requiratur in Libello civili, & conventionali, ita quidem, ut Conclusio Libelli sit præcipue attendenda, Wesenb. *num. 3. ff. de edend. in num. 3. C. de Prec. Imp. Offic. Gail. Lib. 1. obs. 61.* quia totam Actionem ampliat, restringit, & moderatur, Wesenb. *num. 11. ff. de obl. & act.* redditur a Jul. *Clar. §. fin.*

fn. quest. 12. num. 21. quia in civilibus pars, potest diversis modis concludendo Libellum concipere, ut diversis etiam modis sequi possit Sententia, sed in Criminalibus ex narratione facti oritur certa juris dispositio, quæ pro eo delicto poenam imponit, quæ ex diversitate concludendi variari non potest; paulo aliter *Jafon. in §. omni. f. de Act. & ad Rub. f. de publ. jud.* aut enim poena Crimini certa lege definita est, & legis potestas adversus Reum exercetur, etiamsi neque Denunciator in Denunciatione neque iudex in Sententia eam expresserint; aut extra ordinem punitur, & eo casu iudex etiamsi a Denunciatore petita non sit, arbitrariam poenam pro qualitate admitti imponit. *L. 1. §. 4. ff. ad Sc. Turpil. l. 15. ff. ad Municip. l. ult. ff. de priv. Del. l. ult. ff. de furt. Gomez. 3. Var. c. 11. num. 1. 2. 3. Mynsing. 4. obs. 31. Gall. lib. 1. obs. 61. Bach. ad Treutl. Disp. 31. th. 3. lit. A.* Accedit & ratio, quod Denunciator tantum tenetur ostendere ea, quæ de Crimine novit, *c. super his 16. X de accus.* & iudex, magistratus, justitarius, officarius aut Fiscus, ea audita, inquirere debeat, vera ne sit, an falsa ejusmodi Denunciatio.

Quod tamen ab aliquibus non observari testatur, *Zœl. ad 54 Tit. ff. de Accus. & Inscript. n. 26.* hisce verbis, quibus non est satis proponere crimen, sed postea ad certam poenam concludunt, quam inferri reo postulant; non raro temere, interdum etiam ridicule, ubi etiam de Belgio asserit, quod serenissimi Principes Anno 1611. Art. 41. edixerint, non debere officarios esse sollicitos super conclusione capienda, quia satis sit gravare Reum secundum informationes, & petere sententiam fieri secundum leges, statuta aut mores. Plerumque tamen solet post enarrationem facti subijci clausula ac Protestatio illa vulgaris, sc publici tantum boni causa de ferre crimen, ut inquisitio desuper instituat. *Tab. de Confront. P. 2. §. 15. p. 56.*

Quia itaque Denunciatio est fundamentum futuræ inquisitionis, ideoque talem perfectam Denunciationem ad informationem iudicum, Actuariorum, in Germanico idiomate apponere volumus.

Titius Sempronius, Gastwirth allhier zu Leipzig in Sternrüget bey denen löblichen Stadt = Gerichten allhier daß den 11. Jan. dieses 1693sten Jahrs Abends um 10. Uhr Cajus Sulpicius, einen Fuhrmann von Augspurg nahmentlich Sejum Cassiodorum

von 40. Jahren/ in Ulpiani Trajani Behausung in der Fleischer-Basse/ mit einem Brod-Messer zwey Stiche/ einen in den Nacken/ den andern in die lincke Brust zugefüget/ also daß er eine halbe Stunde darauff gestorben, die Ursache ist gewesen, es hat Cajus Sulpitius vor Sejum Cassiodorum das Geleute, und was er in Mörseburg verzehret, ausgeleget/ und als ermeldter Sejus Cassiodorus bey Ulpiano Trajano zu Biere gewesen/ ist Cajus Sulpitius auch dahin kommen/ und Sejum Cassiodorum alsobald vor einen üblen Bezahler gescholten/ und mehr als ihm schuldig gewesen/ gefordert/ worauff Sejus Cassiodorus auffgefahren und gesagt/ ein loser Mann schelte ihm vor einen üblen Bezahler/ und er würde niemermehr so viel als er forderte ihm geben; Weil sie nun also streitig und uneinig worden/ so stehet Cajus Sulpitius auff/ und giebt ihm eher man sichs versehen, diese gefährlichen Stiche, welches er also propter bonum publicum dem Magistratui anzeigen wollen/ damit ferner Inquisition angestellet werden möchte/ so geschehen Leipzig den 12. Januar. 1693.

CAP. III.

DE

SUBJECTO ACTIVO.

SUMMARIA.

1. Continuatio.	12. Limitatio sublimitatur.
2. Quis de jure civili denunciare potest?	13. Secunda limitatio.
3. Neminem ad denunciandum esse idoneum.	14. Exempla 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22.
4. Ratio.	23. Pupillus & Minor regulariter denunciare & accusare prohibentur.
5. Quis de jure canonico & bodierna praxi.	24. Limitatur.
6. Mulier regulariter denunciare & accusare non potest.	25. Furiosus, mente captus, infans & alii.
7. Rationes.	26. Ampliatur.
8. Limitatur.	27. Qui subornatus falsum dixit Testimonium.
9. Quid per suos intelligatur.	28. Inimicus.
10. Exempla.	29. Rationes
11. Ut mulier ad denunciationem admittatur quidnam probet?	30. Ampliatur
	31. Explicatur aliquo modo Inimicitia capitalis.
	32. In-

32. Inimicus repellitur, licet Reus contra eum non excipias.
33. Viles persona.
34. Pagani, Judaei, haeretici.
35. An alter alteri ob secreta commissa ad silentium obligetur?
36. Sola secretorum commissio sine Stipulatione silentii an obliget ad silentium. 37. 38.
39. Deciditur affirmative.
40. Silentii praestatio est ex jure naturae.
41. Quid si proferens voluit id esse secretum.
42. Semper videndum an denunciatione, damnnum in cursurus alter.
43. Moralistarum conclusio.
44. Expressa silentii promissio valide obligat.
45. Declaratur Exemplo depositi.
46. Probatur Scripturae dictis.
47. Ut & Ethnicorum suffragis.
48. Advocatus clientem denunciare prohibetur.
49. Non poterit contra Clientem produci Testis.
50. Rationes aliae.
51. Injunctum hoc silentium in ord. Cam.
52. Advocatus non saltem secreta sibi commissa, sed & quae ipse in causa observat. reticere debet. 53.
54. In Ducatu Megapol. durch die Land- und Hoff. Gerichts-Ordnung.
55. Quae poena Advocati garruli.
56. Mediolanorum poena.
57. Recensetur quintuplex poena ex Farinacio 58. 59. 60. 61. 62.
63. Monitum.
64. Medicus secreta aegroti denunciare non debet.
65. Rat.
66. Nec poterit contra aegrotum testis produci in secretis sibi commissis.
67. Obstetrices secreta denunciare non possunt.
68. Exemplo declaratur.
69. Temperamentum subjicitur.
70. Ministri Ecclesiae quatenus ad silentium obligati. 72.
71. Confessio privata non injuste retenta.
73. Ratio 74.
75. Denunciatio sacerdotis nihil magistratui prodest nihil Reo nocet.
76. Doct. pro Decis. quod sc. Revelatio in genere sit prohibita.
77. Doct. pro Decisione quod scil. Revelatio in specie sit prohibita.
78. Nec indicium praebet ad inquirendum.
79. Ampliatur.
80. Responsum facultatis juridicae Lipsiensis.
81. De poena remissive.
82. Silentii fides reciproca esse debet inter confessorem & Confessarium.
83. Quomodo obligentur clam audientes confessionem.
84. Ratio Laymanni.
85. Illicito modo secretorum notitiam consecutus magis obstringitur ad silentium.
86. Ex causa Reverentiae quinam denunciare prohibeantur. 87. 88. 89. 90. 91. 92.
93. Causae Cognitio privationem feudi praecedere debet.
94. Denunciatio debet esse dolose facta.
95. Denunciatio debet fieri in damnnum domini.
96. Quid si ex denunciatione nullum damnnum Domino sit illatum.
97. Eventus hic non attenditur, sed mala Vasalli intentio.
98. Denunciatio debet fieri invito Domino.
99. Ratio.
100. Vasallo evadendo defensio.

Cum enim certi juris sit, priusquam in principali Causa fiat progressus. Exceptiones contra Personas examinandas esse. *L. 4. ff. qui testam. fac. poss.* nemo temere ad denunciandum profiliat, sed prius suam ipsius personam, & quæ adversus eum opponi queant sobrie pendere necesse habet, ne postmodum majori cum turpitudine a limine iudicii, Reo scilicet aliquem personæ defectum opponente & probante, repellatur, juxta illud:

Turpius ejicitur, quam non admittitur Hospes.

- 2 *Cap. 25. X. de jurejurando Tib. Dec. in Tract. rerum crim. Lib. 3. cap. 6. num. 5.* Petr. Theod. in *Coll. crim. Disp. 4. Th. 2. Lit. C.* De jure civili notum est, quod nemo regulariter teneatur denunciare delinquentem vel delictum commissum, aut committendum revelare, adeoque sciens absque tamen participatione, si non revelat, non incurrit in aliquam pœnam, *L. 48. §. 1. ff. de Furt. L. 5. C. de Furt. & Serv. corrupt.* Coler. de *Process. Exec.*
- 3 *Part. 2. n. 112. Mod. Pift. illust. quest. 61.* imo neminem esse ad denunciandum idoneum, nisi ad hoc munus specialiter sit destinatus: Bart. ad *L. 6. de Custod. & Exhib. Reor. Jod. Damhoud. Pr. rer. crim. Cap. 6. n. 1. & 2. Oldendorp. Progymn. Act. Forens.*
- 4 *Class. 7. pag. 559.* Nam cum maximum incommodum, magnamque calumniarum segetem inde enatarum viderent Legislatores, si cuilibet privato ad delationem profilire licitum esset; hinc, quo huic malo prævenirent, nec post vulneratam causam remedium quærere opus haberent; expresse prohibuerunt, severeque in eos animadvertere statuerunt, qui non officii necessitate adacti, alios deferre auderent, uti videre est in *L. 20. C. de his, qui Accus. non poss. L. 6. 7. & 8. §. 1. & 7. C. de Delat.*
- 5 Sed de jure canonico omnes admittuntur, nullumque, nisi, qui ab Accusatione, a Delatione repelli, habetur in *Cap. 19. X. de Accus. Vallensis Paratitl. jur. Can. Lib. 5. Tit. 1. §. 5. n. 2. Sal. ad L. 7. C. de Accus. n. 11.* adeoque cum ad accusandum omnes indifferenter non admittantur, sed vel ratione ætatis, sexus, delicti proprii, officii, vel ob Defectum & denique propter Reverentiam vel alias ob causas prohibeantur *t. 1. ff. de Accus. & C. cod. & tit. de his, qui accus. non possunt.* Struv. *Exerc. 49. Th. 7.*
idem

idem observandum est in Denunciatione; quod & insequitur hodierna praxis, quo autem hæc fiant clariora, in personas ipsas, quæ tam ab Accusatione, quam delatione repelluntur, paucis habet inquirere;

Sexus ratione repellitur regulariter ab accusatione mulier, 6
L. 1. & 8. ff. de Accus. L. 12. C. de his, qui accus. non possunt. Cap. prohib. 14. Caus. 2. Qu. 1. quia publicorum munerum & iudiciorum non est particeps, *L. 2. ff. de Reg. jur. Tib. Decian. in Tract. rerum crim. Lib. 3. Cap. 7. n. 1. & seqq. Anton. Gomez. de delict. cap. 1. num. 31. Prosp. Farin. in Prax. crim. Lib. 1. Tit. 2. Qu. 12. Conrad. in Pract. crim. Tit. de Accusat. n. 15. v. 19. & quia pudor sexus eas non patitur cœtui virorum, misceri, & quia alias ad quærelas & accusationes nimis sunt proclives, Ant. Mat. ad *L. 48. ff. Tit. 13. Cap. 1. n. 2.* idem est quoad Denunciationem, *L. 18. pr. ff. de jure Fisci Br. ad dict. L. Lauterb. in Comp. ff. Tit. de jure Fisci Lit. c.* Limitatur autem hæc assertio I. Si mulier suam, 8
 vel suorum, id est consanguineorum, vel cognatorum injuriam persequatur. *L. 5. C. ad Sc. Turpill. L. 5. & 12. C. qui accus. non poss.* Prosp. Farin. *Quæst. 12. num. 16.* Hieron. Gigas in *Tit. qui accus. poss. in Crim. les. majest. Quæst. 2. Lib. 2.* Tib. Decian. *Lib. 7. num. 9. seqq.* Petr. Theod. in *colleg. Crim. Disp. 4. Th. 6. Lit. D.* Matth. Wesenb. in *Paratitl. ff. de Accus. n. 9.* jul. clar. *Lib. 5. Sent. 9. ult. Quæst. 14. vers. præterea dixi.* per suos autem 9
 intelligimus in quos invita Testimonium non dicit, *L. 2. ff. de Accusat. Exemplum est in L. 4. C. de his qui accus. non poss. si* 10
 Consobrini necem velit indicare. Ideoque quoties mulier de- 11
 nunciare alium vult, primo debet probare, nisi sit notorium, se eam esse personam, pro qua se gerit, v. g. se esse matrem inter se *Tit. L. 9. C. de his qui accus. non poss.* alias nisi hoc tanquam præjudiciale punctum probaverit, admittenda non est, *alleg. L. 9.* unde probant Doct. regulam; Quod non debeat quis admitti, ut talis, nisi prius probet se esse talem, quam multis exemplis exornant Ricc. *Dec. Coll. 306. Klok. Vol. 2. Conf. 39. n. 241.* Sed hæc Limitatio sublimitatur in *L. 5. C. dict. Tit.* Si modo 12
 Res ad foeminam pertineat, i. e. si nullus alius sit, qui illam injuriam velit vindicare Pone enim. Filium Marcellinæ habe-
 re*

- re tutores, huic Filio instrumentum falsum, & confictum ob-
jectum est a Debitore, vel alio in judicio, *juxta L. 2. C. eod* hic
non opus est, ut Marcellina agat de Crimine Falsi, contra Fal-
sarium nomine filii, habet enim hic suos Tutores. Si autem
- 13 Tutores nolint, tum demum mater admittitur. SECUNDA
LIMITATIO, nisi ipsum delictum ita comparatum, ut speci-
14 aliter etiam mulieres admittantur, sic denunciare possunt, I. in
causa Annonæ. *L. 3. §. ult. ff. ad L. jul. de Annona L. 13. ff. de Accus.*
Wesemb. Tit. de Accus. & Inscr. §. 16. Ant Matth. T. 13. Cap. 1.
- 15 II. in causa Simonix. *arg. L. 31. C. de Episc. & Cler. Gigas in Tit.*
qui accus. poss. in Crim. læsæ majest. Quest. 2. Lib. 2. Lauterb. in
- 16 *Compend. ff. Tit. de Accus. Lit. S. III. Sacri legii L. 10. C. de*
Episc. & Cler. ibique Br. n. 7. Carpz. Pract. crim. P. 3. Quest.
- 17 *104. num. 24. IV. Si ex L. Cornelia ex Testamento falso de-*
18 *nunciet, L. 2. ff. de Accus. Decian. Lib. 3. Cap. 7. V. Crimine*
læsæ majestatis, L. 8. ff. ad L. jul. majest. C. 3. Caus. 15. Quest. 4.
Br. addict. L. 8. in fin. Decian. Lib. 7. cap. 44. Toeleman. in Tract.
- 19 *de Crim. læs. majest. Q. 131. VI. in adulterio mariti sui Y. H.*
Ordin. Art. 120. Justus Meier. in Colleg. Argent. Tit. de Accus. &
- 20 *Inscript. §. 4. n. 7. VII. In crimine suspecti Tutoris §. 3. I. de suspect.*
tut. Ratio in Pupillorum favore constituitur, L. 1. §. 7. ff. h. tit. &
quo magis tutores a male administrando deterreantur, cum vi-
dent tot oculos in se intentos. Mont. de Tutel. cap. 36. reg. 7. num. 8.
& seqq. Bach. Vol. 2. Disp. 9. th. 3. lit. C. Zoel. ad Tit. de susp. Tut.
- 21 *num. 4. Mart. ad alleg. §. 3. VIII. hæreseos. arg. l. 4. C. de Hæret.*
- 22 *Tholof. lib. 32. & 13. IX. Homicidam de morte mariti, Clar. 5. Sent.*
§. ult. qu. 14. v. præterea que dixi & c. P. Gregor. Tholof. 32 Syn-
ragm. 13. Gothofr. ad L. 1. ff. de Accus. & Inscript. Decian. Lib. 3.
cap. 7. n. 10. Boer. decis. 233. Harpr. §. 1. f. h. t. num. 14 & 19. quia
in his casibus ab Accusatione non repellitur. Ideoque prius-
quam mulier admittatur, examinandum est, an tale crimen sit,
cujus denunciationem subire non prohibetur. L. 12. C. de his qui
accus. non possunt.
- 23 Propter defectum ætatis repellitur a Denunciatione Pupil-
lus, minor 20. annis, vid Bart. *ad L. 8. ff. de accus.* justus Meier *in col-*
leg. argenter. de jure Fisci p. 811. idem est quoad Accusationem, l. 2.
§. Pn-

§. Pupillus ubi Doct. ff. de Accus. Angel. in Tract. malef. in verb. & ad querelam Titii vers. 12. prohibetur Pupillus &c. Gig. de Crimine læse majest. quest. 7. num. 1. Anton. Gom. dict. Tit. de delict. cap. 1. num. 31. nisi in criminibus exceptis enormissimis, 24. puta hæresis, læsæ majestatis, Simonix, fraudatæ annonæ, fraudati census, & similibus, vel nisi suam suorumque injuriam persequatur, Villalob. in Comm. opin. verb. Minor. num. 92. Jul. Clar. quest. 14. vers. dicebam etiam & vers. sed quod in majore.

Defectus quoque mentis a Denunciatione & Accusatio- 25
ne aliquem repellit, unde haud immerito Furiosus, mente captus, infans & alii qui his æquiparantur denunciare & accusare prohibentur. Siquidem in Denunciatione requiritur voluntas & Judicium. Quæ cum in hisce desunt juxta §. 1. 7. quibus non est permissum facere Testam. l. 7. §. 9. ff. quibus ex causis in poss. eat. l. 1. c. de Fals. mon. l. 40. ff. de R. F. ideoque ad denunciandum & accusandum admitti non possunt; L. 16. ff. de jur. Fisc. etiamsi suam suorumque injuriam per- 26
sequantur. Tib. Decian. Lib. 3. c. 11. n. 1.

Ratione fidei suspectæ ab accusando, & denunciando re- 27
pellitur, quia aliquando subornatus falsum dixit Testimonium, l. 4. §. 9. ff. de accus. Decian. Tract. Crim. lib. 3. cap. 6. 7. 8. & seqq. Harpr. dict. §. 1. num. 10. In eodem enim mali genere perseverare præsumuntur. vid. Meier. Coll. argent. §. 17. pag. 812. Br. ad l. 8. ff. de Accus. & Inscript.

Ex eadem pariter ratione Inimicitia a denunciando & ac- 28
cusando aliquem repellit, Spec. in Tit. de Accusat. Col. 10. vers. item quod est Inimicus Bald. & Ang. in l. is qui reus ff. de publ. jud. Angel. de Malef. in verb. & ad querelam Titii vers. vigesimo repellitur &c. Decian. Lib. 3. cap. 25. num. 1. & num. 36. Damhoud. Pr. Crim. cap. 6. facit ad hanc assertionem Text. in cap. 7. in cap. 13. in cap. 19. X. de Accusat. in §. 11. 7. de Excus. Tut. & in can. 3. C. 3. qu. 5. talis enim præsumitur potius denun- 29
ciare ad privatam vindictam, quam Zelo justitiæ, prout considerat Clarus in Pract. qu. 14. vers. ulterius dixi &c. & ideo propter odium, quod habet adversus denunciatum, lex eum mentiri præsumit, prout pariter considerat Rim. inter Conf. mal.

mal. divers. 81. num. 43. vol. 1. nam naturale est, ut inimicus inimicum odio habeat, & ei male cupiat, ut ait Aristot. lib. 4. Polit. cap. 11. Eaque est natura inimici, ut inimicum quærat offendere quocumque modo & plus quam fieri possit, Angel. Consil. 261. Col. 3. in fin. vers. secundo quia &c. & sicut inimicus a ferendo Testimonio profus repellitur, l. 3. ff. de Testib. l. 1. §. 24. de Quæst. Auth. si testis productus C. de Testib. & l. 17. C. eod. Carpz. Part. 1. Const. 16. Def. 56. Ricc. Decis. Collect. 453. Mascard Concl. 899. n. 27. Menoch. de Præsum. l. 1. qu. 43. num. 4. ita pariter repelli debet a Denunciatione, Tib. Decian. in Tract. rerum crimin. lib. 5. cap. 25. num. 1. & 3. Nicol. Reufn. lib. 3. consil. 2. num. 13. Conrad. in Pract. Tit. de accus. num. 14. pag. 228. Coll. 2. & vers. 43. qui cum inimico &c. ubi propterea inferendo dicit, quod ab accusando non solum repellatur Inimicus, sed etiam qui cum inimico habitat, quique de
 30 ejus domo prodit. Quod tamen de inimicitia solummodo capitali accipiendum est, puta si quis palam tibi maledixerit, in faustas voces adversus te jactaverit, status controversiam moverit, l. 6. §. 17. & 18. ff. de Excus. Tut. l. 9. ff. de his que ut indign. vel omnium bonorum vel majoris partis, l. 21. ff. de Excus. Tut. si inimicis tuis amicitiam suam copulavit, l. 28. C. de inoff. testam. Nam levis & non capitalis inimicitia neque testem a testimonio ferendo, neque accusatorem ab accusando neque denunciantem a denunciatione removet, Bart. & Doct. in l. 3. §. fin. ff. de Testib. & in l. 3. §. fin. ff. de adim. legat. Decian. dict. cap. 25. num. 26. Anton. Gomez. de delict. cap. 12. de Prob. delict. num. 14. ubi etiam dicit, quod judicis arbitrio relinquendum sit, quæ dicatur gravis & quæ levis inimicitia, idemque tradit Clar. qu. 24. vers. si. quero &c.

32 Quæritur autem an denuncians inimicus omnino repellendus sit, si reus contra eum non excipiat, aut indictam personam consentiat? & Resp. quod a iudice qui solam veritatem venari debet, inimicus nihilominus repelli debeat, cap. 13. X. de Accus. l. un. C. si propter inimic. Siquidem Reipubl. interest, ne Subditi calumniis vexentur; Atque adeo inoffensus testium ac denunciatorum affectus querendus est, & non suspexus. Can. 12. 3. qu. 5. Repel-

Repelluntur etiam personæ viles *cap. cum dilect. 20. X. de*
Accus. Inquis. & denunc. Omnesque pagani, Judæi, Hæretici. 33
cap. pagani 25. c. 2. qu. 7. & Sächsensp. lib. 3. artic. 7. ubi ex- 34
 presse asseritur, daß Jüden/ Heyden und Keßer/ keinen Chri-
 sten rügen/ oder bey den Gerichten angeben mögen; additur
 tamen in glossâ & hoc: Sie mögen nicht rügen das, so an-
 dern wiederfähret/ was sie aber selbst unrecht leyden/ mögen
 sie wohl klagen.

Similis conditionis est is, cui alter secreta animi mane- 36
 festaverit. Soparandi autem hic sunt Casus an crediderim 36
 alteri secreta mea sine ulla silentii promissione vel exactione;
 An vero silentii fidem stipulatus fuero in antecessum. Priori 37
 casu, nulla quæ alteri silentium imponat, ad esse videtur obli-
 gatio; Alter enim suæ facilitati imputabit, quod secretorum
 animi participem fecerit alterum; Simili ratione, qua in So-
 cietate rerum alienarum sibi imputare debet, qui parum dili-
 gentem socium elegit, *S. fm. J. de Societ.* Et sicuti nemo igna-
 rus esse debet conditionis illius cum quo contrahit, *L. 19. ff. de*
Reg. Jur. ita præcipue in credendis alteri secretis idem ob-
 servandum, & mores ingeniumque alterius accurate explo-
 randum: quod quidem non difficili experimento fieri potest, 38
 si Plutarchi monitum sequamur, inquentis: *ut vas experia-*
mur, aquam non vinum infundimus: ita frivolum quoddam
 committendum aliquando amicis, quo silentii fidem experia-
 mur, ut si effutiant nihil periculi sit. Inde aliis, garruli illi &
 omnis silentii impatientes piene rimarum haud maledicun-
 tur, quicquid enim illis commiseris, mox effutiant. Verum
 hæc eo saltem collimant, explorandum esse ingenium illius,
 cui secreta committenda, sed nexum obligationis nondum
 tangunt; an scilicet secretorum alterius Particeps redditus,
 non promisso etiam silentio ad id obligetur? Quod utique af-
 firmandum æstimo, ob tacitum utriusque consensum, qui
 hoc casu subest; sicuti enim multa in ipsis Contractibus silen- 39
 tio conveniuntur, quæ verbis non exprimuntur, uti optime
 monet Javolenus *in L. 51. pr. ff. locat.* ita pariter in secretorum
 commissione tacite silentium exactum & promissum censetur.

- 40 Et hoc ipsum quidem jus naturæ exigere videtur, dum non permittit, ut alteri facias, quod tibi factum nolis, nunquam velle vero præsumeris, ut secreta tua divulget alter; unde servare secreta esse de jure naturali, dicit Steph. a Sanct. Paul. *Theol. moral. Tract. 2. Disp. 6. Dub. 2. n. 23.* Ludov. Molin. *de just. & jur. Tract. 4. Disp. 5. num. 4.* quod idem statuit Petrus Anton. Lazar. *Canon. Quest. de Monit. Sect. 2. Qu. 16. n. 2.* Carpz.
- 41 *jur. apr. Eccl. Lib. 3. Def. 25. n. 14.* Constare tamen omnino debet alteri proferentem velle, ut hoc maneat secretum; seu opus est, ut sub nomine secreti aliquid alteri committatur; Er wolle es ihm vertrauen oder ingeheim sagen/ vel etiam si in aurem dixerit, aut juxta Poetam, *admoto capite reliqui ne audire valerent.* Eo ipso enim dum in aurem dico, nolo aliis id revelari, hinc eo ipso tacite alter ad silentium obligatur; Quorsum & illud spectat, sub Rosa aliquid proferre. Longe alia videtur ratio, si quis levitate animi detegeret crimen, non animo illo, ut audiens illud non teneretur detegere, sed jactabundus proferret, parvipendens an sciatur, an sub secreto teneatur, sic enim in audiente nulla tacita ad silentium obligatio. Mol. *dict. Disp. 5. n. 2.* Sed quamvis ita excusetur quidam teneus, qui talia denunciaverit, melius tamen consulet conscientie, si viderit, an denunciatione hac damnum sit illaturus proferenti, an non: quantum enim unquam possibile damnum ab altero avertendum. Alias certum, quod mens proferentis de secreto tenendo, non saltem ex verbis æstimanda; sed & ex qualitate Secreti revelati: Quid si enim tibi talia referam, quibus revelatis ego grave damnum sim incursum; sane non licebit tibi hæc effugire. Non enim censeor contra propria commoda militasse, aut memet periculo gravi exponere voluisse; hinc nec tibi licentiam dedisse videri poterit, ut quæ periculi plena tibi commiseram, in vulgus spargas, & me damno exponas, spectat huc Moralistarum Conclusio: *obligatur quis ad silentium ex eo tantum, quia si proximi secretum reveles, illi damnum illaturus sis, quod sine justa causa aut necessitate licitum non est, sed contra Legem naturalem de non nocendo proximo in anima, corpore, honore, Fama,*

Fama, fortuna bonis. Paul. Layman. *Theol. moral. Tom. 1. Tract.*
 3. L. 3. P. 2. cap. 5. pr. quod ulterius deducit Ludov. Molin.
de j. & jur. Tract. 4. Disp. 3. n. 2. Sequitur jam alter casus, 44
 ubi silentium speciatim promissum, quam obligationem vali-
 dam esse nemo negabit; Interponitur enim hic super hone-
 sto negotio (Turpium enim aut ubi boni mores læduntur,
 nulla obligatio §. 7. *J. mand.*) consensus fidesque promitti-
 tur; hanc vero violasse nefas semper existimatum; grave e-
 nim est fidem fallere, *L. 1. pr. ff. de constit. pec.* nec audien-
 dus est, qui vult fidem constitutæ rei frangere. *L. 25. pr. ff. eod.*
 Cum nihil tam congruum fidei humanæ sit, quam ea, quæ
 inter eos placuerunt servare. *L. 1. pr. ff. de Pact.* Apprime fa- 45
 cit huc a deposito deductum argumentum. Electa hic depo-
 sitarii fides, cui res meas custodiendas commisi, *L. 1. §. 4. de-
 pos.* hanc si fallat, fideique immemor sit, non saltem ad rei
 restitutionem obligatur, sed & infamis fit insuper. *L. 1. ff. de
 his qui not. infam. L. 6. §. 6. eod. L. 10. C. de pos.* Si in rerum,
 leviorum etiam depositione hoc obtinet, quis idem, si secre-
 ta animi amico custodienda, sub silentii fide commitram, ob-
 tinere negaverit? Imo major hoc casu subest adhuc ratio, de-
 positum enim alienatum a quocunque Possessore vindicare
 valet Dominus, *arg. L. 9. ff. de R. V.* & sic rem cum omni
 causa recuperat deponens: Ast si secreta animi semel denun-
 ciata, nullus hic vindicationi locus; sed damnum manet ir-
 reparabile. Spectat huc illud Poetæ: 46

Arcanis dictis linguam observare momento

Dictorum majus depositum est opibus.

Suffragantur huic argumento juris divini monita, sanctam
 secretorum custodiam injungentia. Calumniatoris enim es-
 se dicitur, prodere secreta, sed hominis bonæ fidei, nea re-
 tegere *Prov. 11. v. 13.* Et inter gravissima scelera proditio se-
 cretorum refertur ab Apostolo 2. *Timoth. 3. v. 4.* Hinc se-
 creta moris nobiscum debere, monet Syrac. *c. 19. v. 10.* est e-
 nim revelatio secretorum tale delictum, quod omnem ami-
 citiæ nexum tollit & vix reconciliationem admittit, Syrac.
C. 22. v. 27. & C. 27. v. 19. & 24. Conf. Dominic. a Scoto *de*

Secret. tenendo membr. 1. Qu. 1. Concl. 1. Molin. de just. & 47 jur. Tract. 4. & Diss. 5. & 6. Et ob hanc causam silentium adeo commendatum etiam Ethnicis est, ut lingvæ sigillum arcanorum verborum imponendum existimaverint, rati præstantiorem esse sermonum, quam possessionum custodiam, unde Ovidius *Art. Lib. 2.*

Eximia est virtus, præstare silentia rebus,

At contra, gravis est culpa, tacenda loqui

& Horatius *Sermon. Lib. 1. Satyr. 4.*

Fingere qui non visa potest commissa tacere

Qui nequit; hic niger est, hunc tu Romane caveto.

Pariter grave ejusdem Poetæ monitum est, quod habet *Lib. 1. Epistol.*

Arcanum neque tu scutaberis illius unquam

Commissumque, teges & vino tortus etira.

Imo optimum ac tutissimum administrandarum rerum vinculum esse taciturnitatem, bene monet Valer. Max. *Lib. 2. Cap. 12.* Adeo ergo commendatum sit silentium fides, ut muti quoque citius loquantur, quam secreta pandantur. Verum non pigebit, post explicatam generalem ad silentii fidem obligationem personas quasdam adduxisse, quibus singulariter silentii gloria relicta est; quæque silentii fidem præ cæteris quam pessime fallunt.

- 48 Ex allegata causa prohibetur Advocatus denunciare clientem, quia Advocati ad silentium Clientibus suis sunt
- 49 obligati; Ex qua causa Advocatus contra clientem testis produci non potest. *L. ult. ff. de Testib. cap. si testes 3. caus. 4. Q. 3. Farin. Qu. 60. num. 156. seqq. Vincent. de Franch. Decif. 222. Surd. Decif. 190. Guido Papa Decif. 45. Mascard. Concl. 50 66. Ant. Faber in Cod. Tit. de Testib. Cujus rei aliam quidem rationem reddidit. Carpz. Process. Tit. 13. Art. 5. num. 45. quod sc. Advocatus ob commodum ex causa speratum repellatur a Testimonio, vel etiam propterea quod affectionem ad causam habeat, qualis affectio testimonium reddit suspectum. *cap. ult. x. de testib. in 6to. Sand. Decif. Frif. Lib. 1. Tit. 10. Def. 4. Campeg. de Testib. Reg. 312. Farin. Qu. 60. num.**

255. Verum si quæstio moveatur de illis, quæ Advocato a Cliente suo concredita, ob silentii fidem, ad quam Advocato a Cliente suo concredita, ob silentii fidem, ad quam Advocatus tali casu est obstrictus, testimonium illud non admittendum dicerem. Longe enim alia ratio in Scientia Advocati, quam ante Advocationem, vel etiam post eam aliunde de re controversa habuit; Et illa scientia, quam habet ex Clientis sui sibi secreto & confidenter facta relatione & communicatione; Ad hanc denunciandam & detegendam Advocatus nequaquam cogi, aut in Testem adhiberi potest, ne proditor causæ vel prævaricator dicatur, Berl. P. 1. *Decis. 101. num. 6.* Gutierrez. *Lib. 1. canon. Qu. Cap. 11. num. 58.* Wurmser. *obs. Cam. Lib. 1. Tit. 4. obs. 1.* Struv. *Tit. de Testib. Th. 40.* Christin. *Vol. 1. Decis. 583.* Grönweg. *in LL. abrog. ad L. fin. ff. de Testib.* omnem enim spem ac fiduciam in Advocatum suum collocat Clientis, imo ad eum tanquam sacram Anchoram confugit, opem & auxilium vulneratæ causæ ab eo præsto laturus. Offert se paratum Advocatus; in causæ viscera inquirat, ac Conscientiam clientis excutit penitus. Fatetur hic omnia, pariter ac si cum Confessario sibi res esset, & animi angustias in sinum Advocati effundit, certissimum inde sperans levamen. Unde Advocatum & Confessorem hoc casu pari jure censendum æstimat Nevizan. *in Sylv. Nupt. Lib. 3. num. 47.* quippe qui & juris Sacerdotes esse debent, *L. 1. ff. dej. & j.* Atque vero num ne deceptum diceres miserum clientem, si Advocato postea secreta causæ denunciare fas esset. Ad silentium ergo adstringitur Advocatus, vel expresso suo pacto, vel voto ad minimum Clientis, secreta sua celari cupientis. Hanc fiduciam fallere, Clientis damno non debet, sed fidem desideratam præstare. Et hanc silentii fidem ab Advocato Moralium Doct. exigunt. Layman. *Theol. mor. Tom. 1. L. 3. Tr. 3. P. 2. c. 5. n. 1. in fin.* Navar. *Tom. 3. C. 18. n. 60. & cap. 25. num. 42.* Gutierrez. *d. L. Molin. de just. & jur. Tract. 4. Disp. 5.* In specie idem ad Advocato exigit *Ord. Can. P. 1. Tit. 64. verb. lauch Heimlichkeit / und Behülff / so sie von denen Partheyen erfahren / oder Unterriehung der Sachen /* die

die sie von ihm selbst merken werden / ihrer Partheyen zum Schaden / niemand offenbahren.

- 53 Ex quo loco notanter moneo, non necessum esse, ut sub silentii fide expressa Advocato secreta communicet Clienti, sed jam dum tacite ad id obligari Advocatum, ut etiam in his silentium præstet, quæ ipse non a Cliente didicit, sed ex Actis observavit, per dict. verb. von Ihm selbst merken / Barth. Agne.
- 54 *Ti. de offic. Advoc. cap. 24.* Imo in Ducatu Megapolitano in der Land- und Hoff-Gerichts-Ordnung. *P. 1. Tit. 18. Rubric. der Advocaten und Procuratoren Eyd.* juramenti Advocatorum hæc clausula inserta, de non propalandis causæ secretis, sive hæc a partibus acceperint, sive ipsi ex actis didicerint, idem legitur in *Ordinat. Trib. Wismar. P. 1. Tit. 19. Rubric. der Advocaten Eyd.* Nec alienum ab eo est jus nostrum Romanum, quod in genere Advocatum, qui proderit causam. extra ordinem puniri vult. *l. 1. in fin. ff. de Præv. l. 3. §. 2. ff. eod. Franc. Marci P. 1. Decis. Delphin. 640. n. 2. Paris de Puteo de Syndic. Rubric. de Excess. Advoc. cap. 1. num. 6.* æstimabit vero hoc casu judex quantam pro gravitate damni Clienti illati, mereatur pœnam Advocatus. Mediolani aliquando Caussidicus ob hanc Secretorum proditionem bonorum publicatione & Relegatione temporali punitus fuit, uti ex Boffio refert Farin. *Oper. crim. quest. 4. num. 15.* Aliqui vero talem Advocatum damnandum esse in metallum vel deportandum in insulam volunt, juxta Bologn. *in Avrb. habita C. ne filius pro Patre* quem refert Rosand a Valle *Vol. 3. conf. 36. num. 24.*
- 57 Ipse vero Farin. quintuplici ratione hanc proditionem puniri docet 1) Advocatus ejusmodi infamis fit per *L. 4. §. 4. ff. de his qui not. infam. arg. l. 4. ff. de Prævar.* Add. Marquard. Freher. *de Existim. lib. 3. cap. 14.* Nam extra dubium est, quod talis Advocatus Crimen prævaricationis contrahat. Est enim
- 58 Prævaricator omnis causæ proditor. *l. 1. pr. ff. de prævar.* (2) ab advocandi & procurandi munere repellitur *arg. l. 5. ff. de Præv.* (3) Tenerur Domino actione mandati ad damna &
- 59 interesse refundenda. (4) punitur pœna extraordinaria pro
- 60 bitrio judicis & qualitate admissi. (5) Vult sententiam ex præ-
- vari-

varicatione latam esse ipso jure nullam, vel minimum restitu-
tione in integrum retractandam. Conf. in his omnibus Me- 62
noch. de A. J. Q. Cas. 323, num. 8. seqq. Barth. Agricol. de
officio bon. Advocat. cap. 24. p. m. 99. Discat ergo Advoca- 63
tus continere labra ne forte secreta magistratui revelando
perniciem conciliet Clienti. Agric. dict. tract. p. 98.

De Medico idem asserunt, obligatum ipsum esse ad si- 64
lentium aegroti praestandum, in illis quae ipsi secreto com-
missa, & sic denunciare haec omnia prohibetur. Nam & de
Medico concipit fiduciam morbo detentus, eum ex fide mor-
bo profligando operam impensurum; huic fideliter ipsi cau-
sam morbi, & quid in naturae Leges quocunque vitiorum
genere deliquerit, exponit; hac certa lactatus spe omnia si-
lentii Populo in voluturum Medicum. Accedit Ratio, quod 65
Medico secreta talia committantur coacte, quo paratorem
ab eo consequatur medicinam: vulnus enim detegas necesse
est, si opem medicantis expectas, secundum Baldum in cap.
super eo X. de Cohab. Cler. jam vero pessimum foret, si ille
cui coacte negotium revelare necessum habui, silentii fidem
detractaret. Nevizan. Sylv. nupt. l. 3. num. 47. in med. Un- 66
de nec Medicus in Testem vocandus erit, super illicita ve-
nere aliove crimine, quod aegrotus ad impetrandam medici-
nam confessus erat Medico, Gutirezz. Canon. Q. Q. lib. 1. cap.
11. num. 58. In obstetricibus pariter silentium exigit Layman. 67
Theol. moral. d. 1. & ita ad denunciandum non sunt idoneae,
nam & his secreta committuntur, quae denunciari commit-
tens minime cupit, & pari necessitate, qua erga medicum
aegrotus, erga obstetricem gravida foemina ad secreti Con-
fessionem adigitur, imo & ipsa obstetrix in jure nostro qua-
dantenus medicinam exhibere dicitur l. 1. §. 2. ff. de Var. &
extraord. Cogn. ut sic ob quam causam opem ejus implorave-
rit foemina, reticere debeat. Alio Exemplo hoc declarat 68
Petr. Anton. Lazar. Canon. Q. Q. de Monitor. Sect. 1. qu. 16.
num. 3. Si puella ex fornicatione impraegnata revelare hoc
obstetrici secure non posset, sed de silentio obstetricis du-
bitaret, potius solitarium eligeret partum, quam opem ob-
stetri-

stetricis imploraret, & ita vel vitæ periculo seipsa subjiceret, vel prolem suffocaret. Suarez. *Tom. 5. Disp. 20. num.*
 69 *ii.* Quod si tamen vel continuationem delicti, vel ullum partus periculum metuere possit obstetrix, tanta Silentii Religio esse non debet, ut & delinquendi occasionem præstare valeat. De fide silentii, quam præstabant obstetrices Ægyptiacæ non prodendo parturientes judæorum uxores, laudata *Exod. 1. vers. 15. seqq.* in præsens disquirere non vacat, sed Theologorum discussioni relinquo, ab iis iterum veniam expectans, si Ministrorum Ecclesiæ nexum quoad secreta tegenda paucis tetigero.

70 Progredior itaque ad Ecclesiæ Ministros, quousque eos stringat silentii necessitas. Recepta Ecclesiæ consuetudo est, ut peccatorum onere pressi exonerent Conscientiam suam apud Ecclesiæ Ministrum, & ab eo solatium expetant.

71 Quam confessionem non tanquam absolute necessariam, sed utilem & piam Ecclesia Lutherana retinuit, vid. *Carpz. jurispr. Eccles. Lib. 2. D. 275. Conf. August. Confess. Ari. 11.*

72 Si ergo conscientia stimulis adactus, speciale delictum quoddam exposueris Sacerdoti, omnino fidem ab eo tacite exigis, ut silentio tegat omnia, quæ ipsi commiseris, & ut non denuncientur ea, quæ ipsi sub sigillo Pœnitentiæ & Confessionis dixeris; Hanc vero Silentii fidem si falleret, eo majus piaculum foret, quanto turpius Christi ministro fidem datam non servare. Qua de re bene monet Balduin.

73 *Cas. Conscientiæ. L. 4. cap. 10. Cas. 7.* Quod, quæ in Confessione Ministro Ecclesiæ quasi in aurem dicuntur, instar arcanissimi depositi sint habenda, quia confessio non fit homini, sed Deo; neque instituitur in actu Confessionis inquisitio judicialis arcanorum, sed conscientia consulitur, quæ mole peccatorum confessione sua se exonerant, & efficaciter solatium quærunt. Quam eandem rationem, quod Confessarius sibi secreta commissa non sciat, ut homo, sed ut Deus *ex cap. 2. X. de offic. jud. ord. canon. 2. de pœnit. Distinct. 6. cap. 13. X. de Excessu. Præl. cap. 12. circa fin. vers. caveat autem omnino X. de Pœnit. ubi expresse habetur, quod*
 Sacer-

Sacerdos nobileorum, quæ ipsi a confitente concedita sunt revelare debeat: & si hoc fecerit, tanquam ignominiosus deponendus sit, urgent. Carpz. jurispr. Eccl. Lib. 3. Def. 25. n. 8. Beier. Tr. de sigillo Confessionis cap. 2. §. 19. Cont. Vincent. Caroc. Tr. de Revel. Confess. Qu. 1. num. 17. seqq. Facit quod id, quod 74
Sacerdos in Confessione audit, secretum sit, ergo celare id debet. Nam qui secreta revelat, jus naturale violare videtur, arg. *Caus. de forma* 18. *Caus.* 22. *Qu.* 5. *Can. qui ambulat.* 5. *caus.* 5. *Quæst.* 5. Menoch. *arbitr. judic. Cas.* 414. n. 2. Gigas *Tract. de Crim. les. majest. rubr. qui accus. possunt crim. les. majest. Quæst.* 18. ubi inquit: Sicut Deus homini confitenti tegit peccatum interius, ita & exterius Sacerdos celare debet. Ex 75
quibus omnibus elicitur: Quod si revelatio est prohibita, si Sacerdos non ut homo, sed ut Deus scit, & si quod auditur in confessione, secretum esse debet: Nihil ista revelatio vel Magistratui prodesse possit, vel Reo nocere debeat. Sacerdos siquidem in effectu nihil scit, adeoque nec judicem in judicio instruere potest: Ut consequenter ejus Revelatio, neque ad deferendum juramentum purgationis, neque ad inquirendum indicium quoddam faciat. Imo nec audiendi sunt confessa denunciante, sed potius puniendi. *Cap.* 13. *X. de Excess. Præl. Br. Proc. civ. cap.* 20. n. 60. Philipp. *Decis. Sax.* 1. *obs.* 4. *Zeil. in addit. seines Hand Buchs vel manualis voc. Beicht Conf. Ord. Eccl. Elect. Sax. Art. gen.* 2. §. *ult. ibi:* Nach dem auch mehrmahls grosse Beschweris erfolgt / wenn entweder die Kirchen-Diener oder die verhörte Personen aus der Beichte geschwaget / sollen ihnen allen aufgelegt / besonders aber den Kirchen-Dienern, eingebunden werden, was ihnen von Gewissens-Händeln in der Beicht vertrauet / niemand / wer der auch seyn möchte / bey Vermeidung ernstlicher Straffe zu offenbahren / sondern wie sich gebühret verschwiegen zu halten.

Adde, hanc revelationem non tantum in genere impro- 76
bant. Dominus Lutherus in colloquiis suis germanicis cap. 14.
von der Beicht und Absolution Rubr. Ob ein Diener des
Worts Zeugniß geben möge / fol. 191. in Tom. Jenensi ibi:

Sie hat mir nichts gebeichtet / sondern dem Herrn Christo, und weil es Christus heimlich hält / so soll ichs auch heimlich halten, und stracks sagen: Ich habe nichts gehört / hat Christus was gehört / so sage ers. Et ibi: ist sie absolvirt / da weiß ich Doct. Martinus nichts um / sondern Christus weiß es / mit dem sie geredet. Denn ich höre nicht Beichte / absolvire auch nicht / sondern Christus / & *ibid. vers.* Wie aber wenn ein Beicht- Vater u. *historiam de foemina quadam Venera & Monacho, recenset, ac sententiam Venetorum contra Monachum revelantem latam, probat Panormit. ad cap. 13. X. de Excess. Præl. num. 2. & 4. Gail. Lib. 1. obs. 100. n. 8. Mynsing. Cent. 5. obs. 41. n. 4. Monach. arbitr. judic. Cas. 180. num. 21. & Cas. 414. Franciscus Marci Decis. 772. num. 2. Part. 1. Gabriel Commun. concl. Lib. 7. concl. 37. num. 16. Ripa de Peste de Remed. ad curandam Pestem cap. 8. num. 99. Farin. Tract. deind. & Tortura Lib. 1. Tit. 5. Quæst. 51. num. 93. seqq. Pruckm. Vol. 2. Consil. 16. num. 77. Tutchus Pract. Concl. Lit. C. concl. 686. num. 1. Gcedelm. de Magis Lib. 3. cap. 7. num. 22. 23. Ayres. in Process. juris histor. cap. 2. observ. 776. num. 53.* Sed etiam ulterius & specialiter tradunt Interpretes, quod Confessio coram Sacerdote facta, nullam prorsus fidem mereatur, nullumque operetur in judicio effectum: Ex prædicta ratione, quod Sacerdos sciat Confessionem istam, ut Deus, non ut homo. *dict. cap. Si Sacerdos 2. in fin. Covar. ad Lib. 4. Decretal. P. 2. cap. 8. §. 12. num. 10. vers. constat etiam scientiam fol. 115. Ripa de Peste dict. cap. 8. num. 104. Gabriel commun. Concl. dict. Concl. 37. num. 18. ibi: nulla penitus ei fides esse adhibenda. Decian. dict. Tract. crim. Lib. 2. cap. 14. num. 5. Mascard. de probat. Vol. 1. concl. 377. num. 1. 5. Menoch. Lib. 1. Præs. Quæst. 80. num. 26. 27. Farin. dict. Tract. de indic. & Tortura lib. 1. Tit. 5. Quæst. 51. num. 96. ibi: nullam prorsus fidem &c. Gomez. variar. res. tom. 3. 78 cap. 13. de Tortur. Reor. num. 9. ibi: imo neque alium aliquem effectum operatur: ita ut ne quidem indicium præbeat ad inquirendum; Pruckm. dict. Vol. 2. Consil. 16. num. 78. ibi: quin imo ne indicium quidem &c. Besold. Vol. 2. Consil.*

54. num. ii. ibi: quæ nec iudicium ad inquirendum facit &c. ubi & in hanc sententiam allegat Caroc. *Tract. de Revelat. confess. quest. 18.* Exolt. *ad l. Jul. majest. §. 16.* Meier. *Colleg. argent. ad cit. tit. §. 3. n. 26.* Licet quis iterum coram alio 79 Sacerdote confiteretur, & hic Sacerdos posterior confessionem istam vicissim manifestaret: Nihil tamen dictum illud probaret, quia hic duo Sacerdotes non sunt contestes, sed nulli: Gomez. *dist. cap. 13. n. 9. in fin.* Et ita in Terminis 80 Facultas juridica Lips. Responsum Anno 1654. dedit.

P. P. Demnach aber / und wosern euer Bekântnüs dem Beicht-Vater in der Beicht geschehen / und demselben nicht gebühret, dassjenige / so ihm in der Beichte vertrauet / andern zu entdecken: So ist euch solche des Beicht-Vaters gegen dem Superintendenten beschehene Offenbahrung nicht præjudicialich und nachtheilig / also daß ihr weder mit dem juramento purgationis, noch einige Straffe zu belegen oder den Klägern Geld zu geben schuldig seyd: sondern ihr werdet nach Belegenheit dißfalls und in Mangelung anderer Beweßung, oder richtigen Indicien und Vermuthungen von angestellter Klage und fernerer Inquisition hillich absolviret und entbunden. B. N. W.

De pœna quæ talem Revelationem insequitur vid. Be- 81 sold. *Theß. pract. vocab. Beicht.*

Cæterum uti regulariter silentii fides debet esse reciproca, ita inter Ministrum Ecclesiæ & illum, qui conscientiam suam exonerat, idem obtinere debet, Conf. ordin. Eccl. Elect. Sax. *superius num. 75. allegata*, Gvazz. *Tract. ad defens. Inquisit. tom. 2. Def. 32. cap. 25. num. 2.* Mascard. *Concl. 377. n. 4.* ne hic, quæ minister secum egit, revelet; Extat hac de re Consilium, quod refert Dedekin. *Vol. 5. tit. de Ministr. Eccl. Conf. 49. f. 927.* ex quo sententia huc retulisse non pigebit. Es soll auch ein Beicht-Kind verschwiegen seyn / und nicht nachlassen / was man mit ihm in der Beicht redet. Dann es ist Schande / daß man ein solch Gedreiß aus der Beicht machet / und was der Pfare von wegen seines tragenden Ampts aus Gottes Befehl in der Beicht geredet / das 82

wird ihm zum übelsten gedeutet / und wird zehnmahl so viel drüber gelogen / diß ist Schande / und gebühret der Weltlichen Obrigkeit zu straffen; Denn gleich wie ein Pfarrer ver schwiegnen Mund halten muß / also gebühret diese Tugend auch dem Beicht-Kinde. Was wüsten doch die Leute / was dein Pfarr mit dir geredet / wenn du es nicht selbst nachwüschest?

- 83 Vltcrius nec id negari potest, silentii nexu constringi illos, quibus quidem non facta confessio peccatorum, sed qui cathedræ pœnitentiali ad stantes clam auribus percipiunt Confessionem; Die bey dem Beichtstuhl lauschen oder
- 84 horchen / was gebeichtet wird. Cujus hanc rationem reddit Layman. *Theol. moral. libr. 5. tract. 6. cap. 14. n. 17.* quia res in ordine sive intentione ac sacramentalem abolutionem manifestata ex Christi institutione; ac præcepto, usu & traditione Ecclesiæ confirmato, hoc onus, seu obligationem annexam habet, ut a nemine, ad quemcunque ejus notitia
- 85 pervenerit, sine gravi sacrilegio revelari possit. Verum hanc rationem ex suis principiis deducit Laymannus. Nobis illa ratio suffecerit, quod is, qui per delictum secretorum alienorum notitiam consecutus, ad silentium obligetur, nam hi ipsi arctiori vinculo tenentur ad secretum servandum, quam si ipsis sponte ab altero esset commissum, semel enim peccant, daß sie den Beichtstuhl belauscht und behorcht, Altera vice peccant, revelando secretum, in cujus notitiam injusto modo devenerant, Molin. *de j. & j. tract. 4. disp. 3. in fn.* quod generaliter intelligunt Moralistæ de omni secreto quod quasi vi ac fraude ab altero acceperit, vid. Leonh. *Less. de just. & jur. lib. 2. cap. 11. dub. 8. num. 54. seqq.* Dom. a Stoto *de justit. & jur. libr. 1. Q. 10. Artic. 2. circa*
- 86 *fn.* Steph. Fagundez. *ad Decal. lib. 8. cap. 6. num. 12.* Propter Reverentiam deferre nequit Filius Patrem, l. 8. ff. *de Accus.* alias huic tanquam indigno auferre potest hæreditatem. *Nov. us. c. 3.* Alumnus educatorem l. 17. *C. qui accus. non poss.* Discipulus Præceptorem. servus Dominum l. pen.
- 88 *C. dict. tit.* Libertus Patronum d. l. 8. & c. idem est in Vassallo

fallo & subdito quoad Dominum. vid. Brunnem. ad l. 17. C. 89
 qui accus. non poss. Just. Meier. in Colleg. argentorat. de jur. 90
 Fisc. n. 17. cui specialiter pœna Privationis feudi, in textu 91
 expressio 1. Feud. 17. ubi dicitur: *Si Vasallus credentiam Se-* 92
nioris in ejus damnum scienter manifestaverit beneficio, i. e.
feudo carere debet. constitutus est; nam justum est, ut pro be-
 neficio accepto fideles se exhibeant, fidelitas vero sine silen-
 tio nulla erit, in quo unanimiter consentiunt Contuetudi-
 num feudaliū interpretes. Matth. de Afflic. ad d. t. 1. Feud.
 17. quibus mod. feud. amit. Schrad. de feud. P. 9. c. 5. n. 42. &
 magno numero ab hoc allegati.

Non tamen ita feudo excidit Vasallus, ut nullus defen- 93
 sioni locus supersit, sed causæ cognitio, & sic quoque Va-
 falli Defensio præcedat necessum est, per text. 1. Feud. 21.
 vers. sine cognita causa, Cum enim ex textu antea allegato
 tria requisita concurrere debent, ut feudo privetur; nim. I.
 Dolus, quod requisitum latitat in voce *scientes* dict. text. 1.
 Feud. 17. Quod quidem generale est in omni delictorum 94
 genere, absque proposito enim & Dolo delictum revera non
 commissum censetur; Cum animus & propositum distin-
 guant maleficia. Carpz. Prax. crim. Qu. 27. num. 2. adeo ut
 magis ad animum & voluntatem in delictis respiciatur, quam
 ad exitum. Lib. 14. ff. ad L. Cornel. de Sicar. Non enim a-
 ctiones hominum ex eventu, sed ex consilio æstimandæ.
 Andr. Tiraquell. de poen. temperand. caus. 51. num. 7. & 9.
 II. requiritur damnum Domini, dict. text. 1. Feud. 17. Matth. 95
 de Afflic. addict. text. num. 9. Tib. Decian. tract. crim. Lib.
 7. cap. 17. num. 11. quod quidem in dubium est, si hoc dam-
 num intenderit Vasallus secreta denunciando, & hoc dam-
 num quoque fuerit secutum, ubi iuris jurandi Religionem,
 qua obstrictus Domino erat, violat manifeste, & delictum
 hoc ita omnibus numeris contumatur, sed & idem obtine-
 bit, si nullum damnum hac ratione Domino sit allatum.
 Quippe malitia Vasalli, quantum in ipso est, jam penitus 96
 est consummata; Eventus vero ut sc. ita damno afficiatur
 Dominus, non fuit in potestate delinquentis Vasalli, ut hinc
 illi

illi commodo esse nequeat, quod damnum nullum fuerit il-
 97 latum. Hinc & textus feudalis *1. Feud. 17* non eventum sed
 malam intentionem Vasalli considerat, id saltem exigendo, ut
 scienter & in damnum Domini facta fuerit denunciatio. Hie-
 ron. Gigas *Tract. de Crim. lese majest. Rubric. qualiter & a*
quibus Crim. les. majest. commit. Qu. 21 num. 8. Schrad. *dict.*
 98 *cap. 5. num. 50.* *II.* Requisitum est ut Denunciatio facta fue-
 rit invito Domino, quod expresse requirit Feudista *1. Feud.*
17. dum juramento fidelitatis hanc inseruit clausulam; si ali-
 quid mihi de secreto manifestaveris, illud sine tua licentia
 99 nemini pandam. Schrad. *de feud. P. 9. cap. 5. num. 54. in fin.*
 Cujus manifesta ratio est, quod volenti non fiat injuria, *Cap.*
 100 *scienti de Reg. J. in 6to.* non poterit citra causæ cognitionem
 an illa requisita adsint constare; Imo spatium legale indul-
 gendum Vasallo, ut probet se sine dolo & non in damnum
 Domini denunciaffe. Conf. Rosenth. *de feud. cap. 10. Concl.*
12. n. 6. & seqq. Notandum vero quod hæc nostra Asserta
 Exceptionem patiantur in Criminibus supra exeptris & si quæ-
 dam prædictarum personarum suam suorumque injuriam per-
 sequatur & aliis casibus, ubi omnes, salvis tamen iis quæ in
 præcedentibus affirmavimus ad accusandum & deferendum
 admittuntur nec Exceptio illegitimationis locum habet Carpz.
Pr. Crim. P. 3. Qu. 104. num. 23. 24. 30. 31. 40. Meier. *cit.*
Loc. §. 20. p. 812.

Hæc aliæque personæ, de quibus Doctores fusius agunt,
 delinquentes denunciare prohibentur. Ex quibus facillime
 intelligendum, quæ nam personæ econtra denunciare queant,
 nempe, quæ prohibitæ non sunt,

CAP. IV.

DE

SUBJECTO PASSIVO.

SUMMARIA.

1. Subjectum passivum.		non temere procedat.
2. Judex ad specialem inquisitionem		3. Consultat prius Scabinatum.
		4. Nemini

4. Nemini defensio est deneganda.
5. Princeps defensionem auferre non potest.
6. Rationes.
7. Ex officio debet dari Reo defensor.
8. Utrum denunciatus Innocentiam suam demonstrare volens admittendus sit, antequam ad Articulos inquisitoriales respondeat? n. 16. Limit. ibique Præjud. n. 17.
9. Resp. Scabinorum Lipsiensium.
10. Spatium legitimum, ad defensionem introducendam denunciato est dandum.
11. Opinio Jul. Clar.
12. Limitatur de jure Saxonico.
13. Præjudicium.
14. Copia Processus cujus Sumptibus danda sit?
15. Limit.
18. Fama judicii ob oculos est ponenda.
19. Quom. probanda.
20. Munitus bona fama, ob innocentiam in judicium non est deducendus.
21. Rationes.
22. Vita ante acta observanda est.
23. Cicero.
24. Num Reus denunciatus expensas recuperari possit?
25. Præjudicium.
26. Num judex defensiones Reo denunciatio ex officio querere & supplere debeat?
27. Ord. Crim.
28. Rat.
29. Judex non debet Defensiones denunciati impedire.
30. An judex exceptiones a denunciato omittas debeat supplere.
31. Infantes delinquentes non possunt puniri.
32. Gail. & Damboud. opinio.
33. Exemplum.
34. Opinio Carpzov.
35. Infans taliter delinquens virgis castigandus est.
36. Num pœna sit mitiganda ob minorenitatem?
37. Num ob Senectutem?
38. Num ob adversam Valetudinem?
39. Num ob furorem?
40. Num ob melancholiam.
41. De favore surdi ac muti.
42. Dormientes si delinquant nulli pœna subjacent.
43. Limitatur.
44. De delictis ebriorum.
45. Ignorantia facti regulariter a pœna excusat.
46. Exemplum. 47. 49. 50. 51.
48. Limitatur.
52. Quatenus spontanea Confessio mitigat pœnam.
53. Rationes. 54.
55. Præscriptio tollit delictum.
56. Ampliatur.
57. Diutina, denunciato, in Carceribus detentio mitigat pœnam.
58. Rationes.
59. Reus criminis non punitur, si se tortura purgaverit.
60. Questio.
61. Tres diversas opiniones Doct.
62. Peritia delinquentis mitigat pœnam.
63. In specie ex quibus causis cujusque criminis pœna sit remittenda demonstratur remissive.
64. Furtum non committitur si contractans putat Dominum non fore invitum.
65. Idem est si putet contractans Dominum esse invitum cum tamen non sit.
66. Necessitas famis furem a pœna ordinaria excusat.
67. De moderamine inculpatæ tutelæ remissive.

68. In casu homicidii a pluribus in rixa commisi pœna homicidii debet mitigari.
69. Dolus, qui si non adest homicidii pœna locum sibi non vindicat.
70. Culposum homicidium non punitur pœna ordinaria.
71. Casuale homicidium nulla prorsus pœna coercendum est.
72. Quid obtineat si ex Medicorum aliorum culpa decesserit?
73. Bannitus impune interficitur.
74. Viarum obsessores & nocturni Pro-palatores impune interficiuntur.
75. Questio.
76. Pater adulterum Filie impune occidit.
77. Permittitur quoque marito occidere adulterum.
78. Quatenus Reus in Crimine Parricidii & infanticidii excusandus sit. 79. 80.
81. Questio.
82. Non omnis mutatio nominis pœna falsi punitur, sed quedam etiam impunitæ sunt.
83. Quam pœnam excludit penitentia.
84. Ignorantia in expendente, vel possessio non dolosa falsæ monetæ, excusat a pœna.
85. Ex variis causis mitigatur pœna adulterii remissive.
86. Idem obtinet in crimine Incendii.
87. Et aliis delictis.

Subjectum passivum sunt personæ adversus quas denunciatio dirigitur, qua in re iterum animadvertendum, num ex causa speciali Reus denunciationi non subiaceat; Non enim sufficit ad denunciationem rite proponendam, ut denunciator prius suæ ipsius personæ rationem habeat; sed ut & insuper, & ejus quem denunciare intendit, personam consideret, necesse est; denunciari autem regulariter possunt omnes tam mares, quam foeminae, tam puberes, quam impuberes, l. 4. C. de autorit. præstand. l. 37. §. 1. ff. de Min. tam liberi, quam servi, l. 12. ff. de Accus. & Inscript. ut ut negari non possit, hanc regulam Limitationes suas habere, sed quia delatorum non sit, super delictis ac personis cognoscere, ac pronunciare, quæ punibilia, & denuncianda sunt, quæ non, uti loquitur glossa ad Ars. 2. lib. 1. Sachsensp. & quoque Emer. Rosbach Pract. crim. lib. 1. cap. 11. n. 17. Cognitio enim juris ad ipsos non spectat, sed ad judicem. Salycet. ad l. eaquidem C. de Accus. n. 13. ideoque etiam cuilibet suæ notæ re-
linquimus. ² Movendum autem est, quod antequam inquiretur in Reum, hoc est, iudex specialem inquisitionem & capturam contra denunciatum instituat, necesse sit, ut præcedant legitima indicia ad denunciatum delictum sufficientia. Cum

Cum non levis injuria irrogetur, homini non infamato, si contra eum specialiter inquiretur. *cap. qualiter & quando 17. X. de Accus.* Nec potest judex temerario ausu & motu proprio quibusvis improbis delatoribus aures credulas locando, ad inquisitionem, per quam saepe honestarum piarum & innocentium Familiarum Splendor & dignitas maximopere læditur, prorumpere. Quem in finem saluberrimus in foro saxonico nos obtinet, ut antequam procedant ad inquisitionem iudices, soleant non propria autoritate ad inquisitionem devenire, sed regulariter consulant Scabinatus, missis simul indicibus, an justam inquirendi causam habeant nec ne. *Bech. in Comment. ad ff. Tit. de Accus. & Inscript. obs. Pract. n. 12.* Ique ipsis injunctum est in *Ord. Pol. de Anno 1612. tit. von Justizsachen. n. 5. in fin. vi:* Da aber in einem oder dem andern Fall unsern Amt-Leuten erhebliche Zweifel vorfiel, sollen sie zuvor ehe sie zu dem Inquisition-Proceß schreiten, so wohl auch folgendes sich in den Schöpffen-Stuhl des Rechts zu befehlen oder in unserer Regierung Bescheide zu erhohlen schuldig seyn.

Indubitati autem juris est, ipsummet Reum Innocentiam suam probare volentem admittendum, & audiendum esse, etiamsi appareat, justam defensionis causam non subesse. *Hipol. de Marsil. in Pract. §. quoniam num. 31. 32. Matth. Wesenb. in Paratitl. ff. de Accus. num. 12. vers. item quod Reo.* Hoc enim jus naturale postulat, ut quivis Reus audiatur, nec cuiquam defendendi facultas adimatur; Nequidem a Principe, *L. 3. §. si ad Diem ff. de Remil. L. 7. C. de jure Fisci Clem. pastoralis de re judic. Alex. Lib. 7. Consil. II. num. 1. Cravett. Consil. 592. num. 28. & Consil. 657. num. 57. Nicol. Reusn. Lib. 2. Decis. 10. num. 10. Jul. Clar. Lib. 5. Sent. §. ult. Quest. 49. n. 13.* quia Princeps, si ea evertere conatur, quæ sunt juris naturalis contra rectæ rationis dictamen & conscientiam suam agit. Multo minus Consuetudine defensio Rei intercipi potest, quod alias nihil esset aliud, quam innocentem condemnare. Imo ex officio dari debet Reo defensor, qui acta inspiciat, atque ex iis, innocentiam, quantum fieri potest, deducat. Unde est, quod dicant Doctores Defensionem homi-

- gmini ab homine non esse denegandam, imo ipsi Diabolo permissam. Hinc queritur primo: Utrum denunciatus Innocentiam demonstrare ac deducere volens audiendus sit, antequam ad Articulos inquisitionales responderit? Accidit enim saepius dicit Carpz. in *Pract. crim. P. 3. Quest. 15.* ut delinquentes super Articulis inquisitionalibus interrogati respondere nolint, innocentiam suam allegantes, ad ejusque probationem se offerentes, eo fine & intentione, ut processum inquisitorium avertant, & effugiant: quo casu audiendi sunt, dubitari potest? Domini Scabini desuper consulti arbitrati fuere, bene advertendum esse, quidnam denunciatus probare intendat; Etenim si dicat, se minus gravatum, aut crimen delatum tale non esse, propter quod Inquisitio adversus honestam personam formari possit ac debeat; idque probare & legitime deducere, ac per id capturam & inquisitionem avertere velit, dubium non est, quin admittendus sit; ne scilicet facultas exceptiones declinatorias opponendi ipsi adimatur, ac Inquisito denegetur beneficium hoc, quo in processu ordinario quilibet accusatus gaudet, *L. 19. C. de Prob.*
- 10 *L. pen. & ult. C. de Except.* Ad defensionem parandam spatium legitimum Denunciatio est indulgendum, quo durante adulteriora progredi judex non debet, *Farin. Quest. 39. num. 3. & 7.* quantum vero illud sit, discretioni judicis definiendum merito relinquitur qui illud pro gravitate causae, & difficultate probationis determinabit.
- 11 Innocentiam suam deducturo, actorum non modo, sed & ipsorum quoque indiciorum Denunciatio, quamvis non petenti ob defensionis favorem a iudice danda est, per trad. *Jul. Clar. Lib. Sent. §. ult. Quest. 49. num. 2. & L. 19. ff. de pen.*
- 12 In foro autem Electoratus saxonici denunciato vel ejus Advocato copia Actorum inquisitionalium exhiberi non solet; sed facultas se tam in iudicio, praesente iudice, & Scabinis, perlustrandum illa conceditur; ut ex iis cum testimonium dictorum atque indiciorum qualitatem, aliaque intentione sua inservientia excerptat, *Carpz. P. 3. Quest. 15. num. 101.* ibique
- 13 tali praepudicio confirmat; *Ob euch nun wohl die Inquisition*

Acta und der Zeugen Aussage zu durchsehen verweigert werden
 will/ in Betrachtung/ daß nach eröffneten Zeugniß der Gegens
 Beweis/ deme die Defension zu vergleichen/ nicht zuläßlichen/
 die weil aber dennoch solches allein in ordentlichen Bürgerlichen
 Processen stat hat, und auf die peinliche und Inquisition-Pro-
 cess nicht zu ziehen/ noch Inquisiten zu Ablehnung des wieder
 ihm vorhandenen Verdachts und Indicien, so fürnehmlich aus
 der Zeugen Aussage herrühren, und zu Ausführung seiner De-
 fension nicht was zu verweigern/ so werden auch euch und eu-
 ern Advocato so wohl der Zeugen Mahnen und Attestata, als
 die ganzen Inquisition Acta zu durch sehen vorgelegt/ und ihr
 nachmahls mit euer defension und Unschuld nachdürfftig ge-
 höret. Quæ tamen communicatio Actorum fit sumibus e- 14
 jus, qui defensione utitur. Br. in Process. Inquis. cap. 7. membr.
 3. num. 19. Nisi persona communicationem petens sit pauper, 15
 quo casu ne innocentia egentis personæ indefensa maneat,
 sumtus ex publico veniunt erogandi, *Constit. Crim. Art. 47 ibi:*
 Wo aber der Beklagte oder seine Freundschaft solchen obzer-
 dachten Kosten Armuth halber nicht ertragen oder erleiden möch-
 ten/ damit denn nichts desto minder das Ubel gestrafft/ oder die
 Unschuldige wieder Recht nicht überleitet werden, so soll die
 Obrigkeit oder das Gericht die Kosten darlegen/ und der Richter
 in Rechten verfahren. Si autem denunciatus hoc unicum a- 16
 gat, ut innocentiam suam aliamve exceptionem probet, quo
 a poena delicti ordinaria liberetur, tunc eum non audiendum
 esse, priusquam ad articulos inquisitionales responderit, & ita
 pronunciauit Facultas juridica Lipsiensis teste Carpz. 17

Daß Inquisitus vor allen Dingen auf die verfaßten in-
 quitional Articul sich einzulassen und zu antworten schuldig, ehe
 und zuvor solches geschieht/ mag er mit Ausführung seiner Un-
 schuld/ dazu er sich anerbotten; nicht zugelassen werden, er wolte
 denn so viel darthun/ und beybringen, daß der Inquisition Pro-
 cess aus erheblichen und rechtmäßigen Ursachen wieder ihm nicht
 anzustellen wäre/ auf solchen Fall würde er vor gethaner Ant-
 wort mit der anerbottenen defension billich gehöret/ Defensio-
 ne jam suscepta fama judici est ob oculos ponenda a denun- 18
 ciato.

- 19 ciato. Probari vero potest non solum per testes, sed etiam per literas & instrumenta, nihil enim regulariter inest, anne verbis aut scripto fides nobis de re aliqua fiat, vid. Mascard. *de Prob. Lib. 2. concl. 751. Cravetta Consf. 411. num. 63.* Habetque insignem effectum bona fama, quando Denunciato testimonium de aliquo negotio perhibendum est, videmus enim & lege sancitum & moribus comprobatum esse, ut asseritio unius gravis & honesti viri plus fidei faciat, quam si
- 20 multi leves & infames testes quid garriant; Munitus bona fama ob innocentiam in iudicium non est deducendus. Hinc si contra Reum est alicujus criminis indicium, pro denunciato vero bona, honesta, & probata fama stat, non poterit Reus vigore illius indicii, torqueri, *L. 5. §. 6. ff. de re mil.* vid. Oldekop. *Tit. 4. obs. Crim. 17.* quandoquidem qualitas vitæ præcedentis, ex qua bona fama orta est, hujusmodi indicium
- 21 plane elidit, Bauriz. *in capivo. cap. 1. num. 8. ibique alleg.* Jure enim & regulariter quilibet præsumitur bonus, & honestus, expers delicti, & innocens, usque adeo, ut quotiescunque ex actu aliquo possunt capi duo intellectus, quorum unus in delictum incidit, alter vero non, ille accipiendus est, qui delicti expers est, & delictum magis excludit, quam inferat, Menoch. *de præsumt. Lib. 3. Præsumpt. 12. n. 65. Gail. Lib. 2. obs. 110. num. 5.* æquum enim est, ut boni nominis sinceritas bono sit Patrocinio, Damhoud. *in Prax. crim. cap. 26. n. 29.* & qui olim bonus probatus fuit, & hodie talis præsumitur. *L. 5. §. 6. ff. de re mil.* Attendendam etiam semper esse vitam ante actam; nam ex vita ante acta apparet an dolo, an vero ex errore aut impetu peccaverit, Menoch. *L. 3. Præf. 141. num. 14. Mascard. Concl. 72. num. 14.* Imo semper intellectus hominis debet esse benignus, ut bonum potius quam malum de proximo suo credat & præsumat, Bald. *in L. 4. C. si servitus vind.* Cravetta *Consil. 44.* Eleganter er-
- 22 go Cicero pro Roscio, *Nonne ignis in aquam coniectus, continuo refringitur, & refrigeratur; Sic reservans falsum crimen in purissimam, castissimam vitam collatam, statim concidit & extinguitur?* Denunciatus Reus propter Præsumptiones
- 23 nes

nes ex vita antea acta ortas, si innocentiam suam deduxerit, num expensas recuperari possit, dubium est, cum innocens fuerit, nec deliquerit, ut puniri amissione Expenfarum posse non videatur? Verum licet innocens quoad poenam ex Delicto infligendam, a quo etiam absolvitur, non vero quoad Inquisitionem, cui vita sua antea acta causam dedit, ut proinde damno non afficiatur, quia damnum, quod quis sua culpa sentit, sentire non videtur, *L. 202. ff. de R. F. Br. in Proc. Inquis. cap. 9. num. 2. Dn. Stryck. Disp. de vita antea acta cap. 4. num. 17.* Hinc ibi, eodem, eodem referente, pronun-²⁵ ciari solet. Daß zwar Inquisitus so viel in actis ausgeführt/ daß er der zugemutheten Zauberey halber unschuldig; Weil aber dennoch erhebliche Indicia wieder ihm anfänglich verhanden gewesen/ dadurch diese Inquisition verurrsachet worden/ zumahl man auch sonst seines geführten Wandels sich solcher Ubelthat wohl zu ihm versehen können/ ist er die Unkosten dieser Inquisition zu erstatten schuldig. *B. N. W.*

Judex qui alias non tenetur supplere, quæ sunt facti, *We-²⁶* *senb. de Pact. n. 4* in Criminalibus vero defensionem, quæ ex actis apparet etiam nullo defendente, adducere potest, Idque Imperat. Carol. V. disertis verbis observari iussit, *in Ord.²⁷* *Crim. Art. 47. in Prin.* So in dem itzgemeldten Fall der Beklagte die angezogene Ubelthat verneinet/ so soll ihm alsdenn fürgehalten werden/ ob er anzeigen könnte/ daß er der auffgelegten Missethat unschuldig sey/ und man soll den Gefangenen sonderlich erinnern/ ob er könnte weisen und anzeigen/ daß er auff die Zeit/ als die angezogene Missethat geschehen/ bey Leuten auch am Enden und Orten gewest sey/ dadurch verstanden, daß er die verdachte Missethat nicht gethan haben könnte/ und solche Erinnerung ist darum noth/ daß mancher aus Einfalt oder Schrecken nichts fürzuschlagen weiß/ ob er gleich unschuldig ist/ wie er sich deß entschuldigen und ausführen soll. Nam inquisi-²⁸ *ficio ita faciendæ est, ut non tantum non auferantur denunciatio defensiones suæ, sed etiam ut eæ faciliores reddantur, & ut Reus, si innocens sit, se tueri facilius possit.* *Jacob Schult. ad Modest. Pist. quest. 125. Et judex non debet ipsius²⁹* *defen-*

defensiones impedire, sed potius adjuvare eundem, bene perpendens illam Christi sententiam qua mensura mensi fueritis, eadem mensura iudex districtus remittitur vobis, quæ in hac materia allegatur, *in cap. qualiter & quando X. de Accus. 30* *cus.* Accedit, quod iudex Exceptiones a denunciato omittas quæ favorem & defensionem denunciati, debeat supplere. Rosb. *Prax. civ. lit. D. defenf. n. 12.*

Denunciatio & Inquisitione instituta legitimeque perfecta, si denunciatus, convincatur criminis non omnis cessat favor. Sic favent jura denunciato *ob ætatem*; Infantes enim (qui scilicet nondum expleverunt septennium, *l. 18. pr. C. de jure delib. l. 1. §. 2. ff. de Administr. Tut. l. 14. ff. de spons.*) ipso jure absque alia restitutione impunes sunt, Menoch. *de A. F. Q. L. 2. Cas. 329. n. 1.* In infantes namque animum nocendi non cadere, probatur ex *l. 12. ff. ad L. Cornel. de Sicar.* unde nec Rei delicti fieri possunt, cum animus & propositum maleficia distinguat, *l. 1. §. 3. ff. si quadrupes Paup. feciss. dic. l. 53. pr. ff. de Furt. l. 14. ff. ad L. Cornel. de Sicar.* Jacob. Menoch. *de arbit. judic. Quest. cas. 29. & consil. 107. n. 11.* Carpzov. *Pr. crim. Quest. 1. num. 18.* Et cum hoc coincidunt, quæ habentur *in constit. crim. Art. 179.*

32 Der Jugend oder anderer Gebrechlichkeit halber wissentlich seine Sinne nicht hätte. Et licet hanc assertionem multi Doctores generaliter non admittant, sed infantes extraordinarie puniendos esse, contendunt, si doli sint capaces, hincque in illis deprehendatur, Gail. *Lib. 2. obs. no. n. 32. & seqq. Damhoud. in Prax. crim. cap. 84. n. 3.* ubi dicit: *Pueros nostra ætate nequiores esse, quam præcis temporibus, hodieque infantes, melius scire ludere ad taxillos & alios decipere,*

33 *quam majores triginta annorum.* Et inter alia ad dolum infantum comprobandum refert exemplum cujusdam pueri 5. annor. Deum blasphemantis & propterea a Diabolo e

34 manibus patris erepti. Verum opinionem priorem communem, nec ab illa recedendum esse monet Carpzov. *Prax. crim. Quest. 143. n. 10.* Bachov. *ad Treutl. Vol. 2. D. 32. th. 6. lit. b.* Sebast. Vant. *de nullit. Process. cap. de nullit. Sent.*

& inhab. s. defect. mand. n. 9. & sqq. Farin. *Qu. 92. n. 50.*
 ubi infimul respondet exemplo a Damhoud. allegato. Conf.
 Molin. *Tr. 2. disp. 679. n. 7. & 8.* Dn. Stryk. *in disp. de Del.*
impub. c. 2. num. 29. seqq. Interim tamen infantem taliter
 delinquentem virgis paternis corrigi posse, docet cum an-
 nexo præjudicio Carpzov. *dict. l. n. 18.* Num vero pœna
 fit mitiganda ob minorennitatem? Vid. Müller. *in Dissert.*
de juvenili calore Sect. 4. th. 10. Quod attinet Senectutem
 iudex ex circumstantiis, & qualitatibus concurrentibus potest
 tolerabiliorem custodiam feni decernere, Carpz. *P. 1. quest.*
3. n. 45. imo certis in casibus de quibus alleg. Carpz. *P. 3. q.*
144. per tot. mitius sunt puniendi, ibique vid. præjudicium.
 Senes quippe decrepiti & deliri habent sensum puerilem,
 Accurs. *ad l. 16. C. de Don. & bonam partem mentis amiserunt,*
 Stephan. *ad Const. Carol. n. 4.* Adversa valetudo qua-
 renus delinquentem excuset a pœna, conf. idem Carpz. *alleg.*
loc. n. 40.

Ejusdem conditionis sunt Furiosi, & cum infantibus
 semper comparantur, cum & hi quid agant, ignorant, *Con.*
aliquos 5. q. 1. caus. 15. eosque calamitas & fati infelicitas ex-
 cusat, *l. 12. ff. ad L. Cornel. de Sirac.* cum ipso furore jam sa-
 tis sunt puniti, *l. 14. ff. de offic. præf. ibique Gloss.* impune
 ergo admittendum quod per furorem alicujus accidit, non
 secus ac si casu accidisset; *l. fin. in fin. ff. de Administr. &*
pericul. tut. ampliacionem hujus assertionis vid. apud Jason.
in l. furiosum C. qui testam. fac. poss. Fab. in Codic. Tit. ad L.
Cornel. de Sicar. def. 1. n. 1. Vasqu. Lib. 1. Contr. jur. 96. n. 9.
 Molin. *Tract. 3. disp. 38. n. 4.* Carpz. *alleg. loc. 90. 145.* ibi-
 que præjudicio confirmat.

Ob Melancholicam; qua si qui laborant, favore quo-
 dam digni censentur, ubi tamen Melancholiæ gradus probe
 sunt discernendi; si enim sunt, in quibus Melancholia pro-
 pter animi moerorem intellectus & rationis quandoque per-
 turbationem quandam producit, iis parcendum est, cum de-
 liberato animo, quæ agunt, non censeantur, Menoch. *Conf.*
83. n. 23. ut etiam ejusmodi melancholici ad atrocitiam pro-

lapi commiseratione digni sint, Perez. in *Cod. de his qui sibi mort. n. 5.* & generali Consuetudine juris Saxon. honesta sepultura non privandi. Carpz. in *jurispr. consist. L. 2. def. 376.*

41 Pari ratione inter illos, qui impunitate gaudent surdi ac muti connumerantur. Verum hoc secundum communem Doct. opinionem non aliter, quam si simul rationis ac intellectus exilium patiantur, hoc enim apparente, ab extra ordinaria etiam poena absolvendi, Farin. *q. 98. n. 159.* Carpz. *q. 147. n. 9.* Dn. Stryk. *Tract. de jur. sens. Diss. 4. c. 5. n. 14.*

42 Et dormientes, dum nocte de lectis surgunt, delinquere posse satis constat; Et Bartol. *ad L. ut vim. 3. ff. de j. & j.* exemplum refert de quodam Pisano, qui alto sopore suppressus, se proprio auxilio armaverat, ac multos oppresserat. An vero ejusmodi delinquentes puniri possint, disquiri solet? non vero ab iis poenam esse sumendam docet Farin. *Qu. 98. n. 63. aliique Doct. magno numero ab ipso relati.* vid. Menoch. *de A. j. Q. lib. 2. cas. 327. n. 5.* Molin. *Tract. 3. Disp. 38. n. 10.*

43 Ut autem vera impunitate gaudeat, qui dormiens deliquit, requiritur, ut nullius culpæ Reus sit, si itaque scivit, se in somno aliis solere esse perniciosum, curare debet, ut inermis clauso cubiculo solus dormiat, & si hoc non fecerit, sed ita peccaverit, extraordinariæ poenæ subjiendus, sicuti Putator, qui transeuntes non admonuit, Farin. *dict. qu. 98. n. 73.* Damhoud. *Pr. crim. cap. 84. n. 13.* Gail. *lib. 2. obs. 110. n. 30.* Molin. *Tr. 3. Disp. 38. n. 10.* Bachov. *ad Treutl. Vol. 2. disp. 32. th. 16. lit. D. & E.*

44 Alii excipiunt profunde ebrium, si ab hoc committatur delictum, nisi sit ebriosus, aut sciat se ebrium rixas vitare & manus continere non posse. Qua de prolixè Carpz. in *Pract. crim. qu. 146.* & quos ibi citat. Confer. Hahn. *ad Wesenb. Tit. ad L. Cornel. de Sicar. n. 24.* Gail. *obs. 110. n. 27.*

45 Ignorantia facti regulariter a poena excusat, præcipue si sit facti alieni, Bartol. *ad L. fin. ff. si quis testam. lib. esse juss. n. 2.*

46 Unde receptatores Latronum ac bannitorum non tenentur, poena aliqua, si eos ignoranter receperint. *L. 2. C. de his qui latron. recep. Gail. d. P. P. l. 2. cap. 10. n. 6. & lib. 2. obs. 48.*

n. 3. Colleg. Jurid. argentorat. *Tit. de Recept. lib. 4.* Simi-
 liter qui falsam monetam expenderunt, in totum excusan- 47
 tur; modo ignorantia non sit affectata, sed legitima, quæ in 48
 dubio juramento probanda. Harpr. *ad §. 7. 7. de publ. jud.*
 n. 68. Carpz. *qv. 42. n. 108. seqq.* Mascard. *de Prob. vol. 2.*
Concl. 881. n. 1. & seqq. Sic poena incestus quoque non te- 49
 nentur Confanguinei, si ignoranter incestas nuptias contraxe-
 rint, Nic. Boer. *Decis. 264. n. 13.* Jacob. Menoch. *lib. 2. arbitr.*
jud. quest. Cent. 6. cas. 502. n. 83. Prosp. Farin. *Part. 5. oper.*
crim. qv. 147. n. 161. & seqq. Paul. Chiel. *de pæn. omnif. coit.*
qv. 3. n. 6. vers. si vero contraxerunt ignorantes &c. Et in 50
 totum absolvendus, qui iusta ignorantia deceptus mulierem,
 cujus Maritus adhuc vivit, duxit Gail. *Lib. 2. observ. 48. n. 6.*
 Uterius, qui sibi in matrimonium viduam, anno luctus non- 51
 dum præterlapso, assumit, infamia notatur, verum non ali-
 ter, quam si sciens hoc fecerit, ignorantia enim facti, & hic
 relevat & excusat. *L. 11. §. fin. de his qui not. infam.* Favetur 52
 Reo, qui crimen commissum judici sponte confitetur, desert
 ac indicat, ita ut poena mitigetur, semper enim mitius agen-
 dum statuunt cum sponte confesso, quam cum convicto, *per*
can. 11. caus. 12. quest. 1. Petr. Theod. Colleg. crim. cap. 10.
lib. 4. tum, quod is, qui confessus est sua scelera misericor- 53
diam consequatur. L. 1. C. ne tut. vel curat. veltigal. Avth. no-
vo jure C. de pæn. jud. qui mal. judic. cap. ult. & ibi gloss. de
Part. cap. inter corporalia vers. sane quoniam X. de translat.
Episcop. de quo vid. plura ap. Tiraquell. Tract. de pæn. caus.
 30. Tum propter textum juris Sax. *in l. 2. Landrecht. Art.* 54
14. vers. Kömmt er denn ohne den Todt vor Gericht / und
bekennet er es / ehe man über ihn klaget / und heut sich dar um
zurecht / man soll ihm seinen Hals nicht vertheilen. Et paulo
post: um den todten Mann aber mag ihm niemand von den
Hals sprechen / allbiweil er sich darum zu recht hot ehe man
auff ihn klage. Quæ verba sane manifeste probant in forma
quoque saxonico mitius cum eo agendum esse qui propria
sponte crimen confitetur, prout textum illum ita inducit
Petr. Heig. Part. 2. qv. 32. n. 33. Andr. Tiraquell. de pæn.

semper. *Caus. 30. n. 1. & sqq. Foller. in Pract. crim. verb. & si confitebuntur Part. 1. num. 82. Reufn. Lib. 2. Decif. 16. Petr. Theod. in Colleg. crim. Diff. 10. th. 4. in Q.*

- 55 Per Præscriptionem etiam delinquentibus impunitas contingit. Cum enim Reorum defensionis admodum sint favorabiles, & fatius sit impunitum relinquere facinus nocentis, quam innocentem damnare, *l. 5. ff. de pæn. ideoque Leges Præscriptionem introducere, vi cuius crimina, vel potius accusationes & inquisitiones de criminibus tolluntur. Ex summa enim factorum incertitudine, ex diuturnitate temporis proveniente, facillime evenire potest, ut innocentes, in quos alicujus delicti commissi suspicio cadit, indebita afficiantur pœna, aut defensionis Beneficio priventur, utpote quod post longum temporis lapsum & probationum interitum maxime difficile redditur, vid. Lauterb. in Diff. de Præscript. crim. th. 10. Nicol. Boer. Decif. 26. num. 5. & seqq. Viv. in com. opin. Lib. 1. vers. accusatio falsi Hippol. de Marfil. Cons. 117. num. 40. Prosp. Farin. in Prax. crim. Lib. 1. Tit. 1. quest. 1. num. 68. & qv. 10. n. 1. Bursat. Vol. 2. Cons. 225. num. 145.*
- 56 Quam adeo veram existimat Ancha. & Rocch. de Curt. ut iudex denunciatum legitima præscriptione tutum condemnans decapitari debeat, si ipse eum decapitari fecerit, *in cap. fin. X. de Consuetud. quos refert & sequitur Paris. Vol. 4. Consil. 196. num. 6. & post eum Prosp. Farin. dict. quest. 10. num. 2.*
- 57 Perpeffus diutius carceris squalores, præsertim si præter culpam suam ob moram iudicis fuerit detentus, mitiori pœna debet affici, cum pœnæ non levem partem sustinuerit ad huc, ut ulterius non debeat puniri, prout de hoc est textus optimus *in L. omnes 23. C. de pæn. nec in concinne ex hac L. probatur, Carceris diuturnitatem minuere pœnam, Viv. Decif. 201. Si enim diuturnitas pœnam exilii minuit, nulla est causa cur non alias etiam pœnas minuat. Tiraquell. de pæn. temp. caus. 41. Paul Merenta inter Consilia Criminalia Ziletti Vol. 2. Cons. 91. num. 66. Hartm. Pistor. obs. 177. num. 27. & 28. Certe enim misericordia digni videntur, quibus*

quibus diutius Carcer domus fuit, tam mala mansio & pœna molestissima, ut quæ libertatem nobis aufert, rem omnium charissimam, pretiosissimam & inæstimabilem, quamque nemo bonus, nisi cum anima simul amittit. Farin. *Lib. 1. Tit. 4. qv. 27. n. 1. & 2.*

Notissimi quoque juris est neminem supplicio tradi posse, nisi antea Delictum, de quo est denunciatus ipse confessus, vel desuper legitime convictus fuerit *L. 16. C. de pœn.* Cum autem sapissime contingat, quod sufficientes testes haberi non possunt, ut in delictis occultis & facti transeuntis, nec ipse Reus, contra quem tamen gravissima militent indicia, factum fateri nolit, ideoque tortura inventa est, mediante qua Reus aut confiteri scelus aut suam innocentiam probare compellitur. Si itaque equuleo impositus, ejus cruciatus perpessus fuerit, & factum pertinaciter negaverit, tunc unanimis Doctorum sententia est, indicia quibus gravatus erat tortus, purgata esse. eumque etiamsi forte sit nocens, absolvi, liberari ac dimitti debere, Bartol. *in L. ult. ff. de Quest. n. 1. Zang. Tr. de Quest. & Tortur. Cap. 5. n. 2. Boer. Decis. 163. n. 9.* Illud adhuc hoc loco quæri possit, si denunciatus legitime duobus testibus omni Exceptione majoribus convictus fuerit, judex vero eum nihilominus tormentis subjiceat, nescius, alterutrum, sive convictus, sive confessus fuerit, ad condemnationem sufficere, reus autem tormenta toleret, & in negatione perseveret, an aliqua pœna affici debeat, an vero absolvi? Abeunt hic Doctor in tres diversas opiniones. Alii qui enim pœna ordinaria Reum plecti debere volunt, inter quos est Anton. Gomez. *var. Resol. Tom. 3. Cap. 13. num. 70. Covaruv. Pract. Qv. cap. 23. n. 5.* Alii e contra statuunt, reum in totum absolvendum esse, Cravetta *conf. 287. num. 3. Hippol. de Marfil. in Pract. crim. §. nunc videndum n. 26. Boer. Decis. 163. num. 14.* Alii denique reum in totum dimitti non debere, neque tamen ordinaria sed extraordinaria tantum pœna puniendum esse, dicunt Farin. *qu. 40. num. 11. Zoef. ad ff. Tit. de qv. num. 6. Welenb. Th. 11. eod. Carpz. qv. 125.*

n. 24. *seqq.* ubi etiam secundum posteriorem sententiam responsum esse, annexo præjudicio testatur.

62 Ob artificum excellens meretur denunciatus in jure favorem per *L. 31. ff. de pœnis. Gail. Lib. 2. obs. 100. num. 41. Farin. Qv. 98. n. 134. Tiraquell. de pœn. temp. caus. 49. & seqq. Carpz. Quest. 149. n. 65. Hippol. de Marsil. in pr. crim. §. opportune num. 6. & in L. qui falsam monetam n. 66. in fin. ff. ad L. Cornel. de fals. Brederod. in Enchirid. Caut. P. 2. tom. 3. tit. 15. Caut. pen. num. 5. Benius de Privil. JCorr. Privil. 51.*

63 Hactenus de generalibus impunitatis causis egi, utpote quæ plerisque delictis applicari, ac impunitatem præbere possunt, præter quas plures adhuc alias existere, quæ ad mitigationem pœnæ sufficere queant, dubitandum prorsus non est; nunc ad specialia me conféro; in specie autem Inquisitis plurimum commodi & adjumenti afferunt omnes illæ causæ, ex quibus pœnam cujusque delicti remittendam, ac quandoque mitiorem aliquam extraordinariam irrogandam

64 esse, E. g. in furto, si contrectans putat, dominum non foro invitum. *§. 7. ff. de obl. quæ ex del. nasc. L. 46. §. 7. ff. de Furt. L. 76. ff. eod. Menoch. Lib. 2. A. Q. Cas. 298. Farin. Qv. 174. n. 142. Perez. ad Cod. n. 7. de furt. Molin. Tr. 2. Dissp.*

65 681. num. 3. Idem est, si putet contrectans dominum esse invitum, cum tamen non sit, Furtum enim non fit nisi invito Domino. *L. 48. §. 2. ff. de furt. Struv. Exerc. 48. Th. 15.*

66 Br. ad alleg. L. 48. Porro summa necessitas famis furem a pœna ordinaria excusat: *Carpzov. Quest. 83. n. 50. constit.*

67 *Crim. Art. 166.* ibique *Blumbl.* in homicidio moderamen inculpatæ tutelæ, *L. 45. §. pen. ff. ad L. Aquil. L. 2. 3. 4. C. ad L. Cornel. de Sicar. Georg. Obrecht. in Tract. de defens. cap. 12. per tot. & cap. ult. n. 25. & seqq. Matth. Coler. P. 1. Decis. 156. n. 2. Jul. Clar. Lib. 5. sent. §. homicid. num. 24. Andr. Gail. Lib. 2. obs. 110. num. 9. & seqq. Jodoc. Damhoud. in Pr. Crim. cap. 76. num. 2. seqq. Carpz. P. 1. Quest. 28. 29. 30. 31. 32. Menoch. de A. F. Q. L. 2. Cas. 277. Molin. Dissp. 11. n. 5. Ant. Diana Tom. 8. Tr. 5. Ref. 8. Dn. Stryk. ad §. 2. 7. ad L. Aquil.*

Aquil. Boer. Decif. 168. n. 4. Cædes in Rixa five tumultu 68
 perpetrata, ubi occifor certo fcire nequit, ideoque nec cui-
 quam ordinaria gladii pœna imponenda est. *Conf. Elect. 7.*
P. 4. Matth. Wefenb. in Paratit. ff. ad L. Cornel. de Sicar.
num. 29. Ægid. Boffius in Tit. de homicid. num. 26. & 27.
Jul. Clar. dict. §. homicid. num. 26. & 27. Carpz. P. 1. Qu. 25.
 Carentia doli, qui fi non adest, homicidii pœna locum sibi 69
 non vindicat. *L. 1. C. ad L. Cornel. de Sicar. L. 53. ff. de Tur-*
tis L. 33. ff. de injur. L. 23. §. 2. ff. de edil. Edict. Hippol. de
Marfil. ad L. Cornel. de Sicar. unde culposum homicidium non 70
 nisi pœna arbitraria punitur. *L. 4. §. 1. ff. ad L. Cornel. de Si-*
car. L. 4. C. ad L. Jul. de adult. L. 31. L. 41. §. 1. ff. ad L. A-
quil. Ord. Crim. Carol. V. Art. 146. Clar. dict. §. homicid. num.
3. Jacob. Menoch. de A. J. Q. L. 2. Caf. 324. n. 1. & 12. Ca- 71
 fuale vero plane nulla pœna punitur. *L. 1. §. 3. in fin. ff. ad L.*
Corn. de Sicar. L. 1. & 5. C. eod. L. 9. in fin. L. 11. in pr. L. 31. L. 51.
in fin. ff. ad L. Aquil. ordin. Crim. Carol. V. Art. 146. Damhoud.
in Pr. crim. cap. 85. in fin. Gail. Lib. 2. obs. 110. n. 38. & feqq.
Carpz. P. 1. Qu. 27. Aut fipercuffio feu vulnus inflicium non 72
 fuerit lethale, nec occifus ex vulnere, fed culpa Medicorum,
 malo regimine, vel alia ex caufa & symptomate fupervenien-
 te decellerit, *Anton. Gomez. tom. 3. variar. Refol. cap. 3. n.*
28. & 29. Profp. Farin. P. 5. oper. crim. Quæft. 127. n. 1. Dam-
houd. in Prax. crim. cap. 75. n. 1. Bannitus etiam tanquam 73
hostis Patriæ vi constitutionis Imperii impune (quanquam
periculose Dn. Brunn. Qu. 28. ad L. Cornel. de Sicar.) a quo-
libet occiditur. Gail. de P. P. L. 2. cap. 1. n. 20. Tab. in Ar-
mament. juft. p. 449. Col. 1. Impune ac licite etiam in tui- 74
tu quietis publicæ opprimuntur nocturni populatores & via-
rum obfefiores. L. 1. C. quando lic. unic. sine ibique Gloff. vid.
Befold. Thef. Pract. verb. Wegelagerung Grot. de J. B. &
P. Lib. 2. cap. 20. §. 17. Conf. Br. & Perez. ad dict. Tit. quan-
do lic. unic. fin. jud. Tab. in Armam. juft. p. 491. feqq. An 75
 pro confervanda pudicitia liceat interficere violentum ftu-
 pratorem? *vid. L. 1. §. pen. ff. ad L. Cornel. de Sicar. Pufend.*
de J. N. G. & C. lib. 2. cap. 5. n. 11. Molin. Tr. de j. & j. Tr.
 3. D.

3. *D. 17. n. 10. Grot. de j. B. ac P. L. 2. cap. 1. §. 7. ibique Ziegler. Balduin. de Casib. Const. L. 4. cap. 1. Cas. 15. Tab. in Ar-*
 76 *nam. just. p. 470. §. 9. & p. 521. §. 18. Referre hoc loco etiam placet, quod Pater possit impune occidere adulterum filia suæ, L. 20. pr. ff. ad L. jul. de adult. Farin. P. 1. Qu. 121. per tot. Menoch. de arbitr. j. Qu. Lib. 2. Cas. 356. Decian.*
 78 *Lib. 9. C. 15. Ant. Matth. Tit. 3. cap. 3. num. 14. seqq. Sicuti autem Patri permissum est, occidere adulterum cum Filia adultera, quam in potestate habet, ita quoque marito concessum est, transfodere adulterum, non vero quemlibet, sed turpem ac vilem, eumque tamen in domo sua, non socii deprehensum. L. 20. pr. & L. 24. pr. ff. ad L. jul. de adult. Damhoud. Pr. Crim. cap. 80. Perez. ad Cod. Tit. ad L. jul. de adult. n. 10. seqq. Harpr. ad §. 5. 7. de publ. jud. n. 199. seqq. Carpz. Dec. 95. num. 6. Pariter in Crimine Parricidii & infanticidii a poena ordinaria excusatur, qui Parricidium vel infanticidium commisit absque animo & proposito occidendi, L. 1. ff. ad L. Pompej. de Parricid. Ordin. Crim. Carol. V. Art. 131. Const. Elect. 3. P. 4. Decian. in tract. crim. Lib. 9. cap. 15. num. 1. Farin. P. 5. oper. crim. Qu. 120. num. 182. Carpz. P. 1.*
 79 *Qu. 15. Vel si de corpore delicti per aspectum cadaveris non*
 80 *constat, vel si Parricidium non consummatum, aut ex iracundia calore perpetratum fuerit, de quibus aliisque casibus, poenam Parricidii ordinariam mitigantibus vid. Carpz. P. 1. Qu. 16. seqq.*
 81 *Transco nunc ad falsi crimen. Queritur autem si aliquis dederit pecuniam testi, ut pro se testimonium dicat, testis vero in odium corrumpentis & in Adversarii commodum testificetur, valebitne hoc testimonium, aut an erit testis puniendus? Et testimonium hoc valere, ipsumque testem minime plectendum esse, tradit Farin. Qu. 45. num. 6. 32. 67. 242. seqq. cui assentit Mynsing. Cent. 6. obs. 67. n. 2. & 3. Conf. Bach. ad Treuil. Vol. 2. D. 32. Th. 8. Lit. B. C. D. verb.*
 82 *testim. Nec omnis mutatio nominis poena falsi punitur, sed quaedam etiam impunis est. vid. Damhoud. Pr. Crim. C. 123. n. 11. add. Perez. ad C. Tir. ad L. Cornel. de fals. Menoch. de arbitr.*

arbitr. jud. Q. L. 2. c. 318. n. 4. Supplicium criminis falsæ monete vitatur (1) si quis nummos quidem formare aggressus fuerit, sed opus nondum perfecit l. 19. pr. ff. ad L. Cornel. de fals. quod tamen intelligendum si pœnitentia ductus sponte destiterit. Mol. Tract. 2. Diss. 702. Menoch. de A. j. Q. L. 2. Cas. 316. n. 23. seqq. (2) Cessat pœna hujus delicti quoad illos, qui falsam monetam expendunt, si ignoranter hoc faciunt, de quo supra, sicuti nec puniendus, qui falsos nummos ludendi causa possidet, vel eos in arca retinet, Menoch. de A. J. Q. Cas. 316. n. 62. & seqq. Zoel. ad ff. Tit. ad L. Cornel. de fals. num. 15.

Dantur etiam multi ac varii casus quibus pœna adultæ rii tollitur ac ordinaria mitigatur ac in extraordinariam commutatur, de quibus vid. late Carpz. qu. 55. & seqq. Brunnem. in Proc. Inquis. num. 32. seqq. Confer. Dn. Stryck. de jure Sens. Diss. 10. cap. 6. num. 52. seqq.

Similiter in crimine incendiæ pœna ignis ordinaria exemptus est, qui nullo prorsus dolo, sed culpa deliquit, Bartol. in L. 1. ff. de offic. præfect. vigil. n. 5. Prosp. Farin. P. 3. oper. crim. qu. 110. n. 17. de quo & aliis casibus vid. Carpzov. P. 1. quæst. 39. Idem prorsus accidit in reliquis delictis & criminibus, in quibus supplicium cujusque delicti jure constitutum, justis ex causis cessat, & quandoque mitior pœna irrogari solet. Hæc aliaque si Denunciatus, ad sui defensionem & innocentiam prætendat, ac propterea a pœna liberari velit, debito & legitimo modo procedere & causam innocentie prætensam probare debet.

CAP. V.

DE
OBJECTO DENUNCIATIONIS
JUDICIALIS ET FORO DENUNCIATI LEGITIMO.

SUMMARIA.

1. Objectum.

2. Delinquens considerari potest 1) in 3. In ordine ad Deum.

H

4. Se-

4. Socius in societate consideratur dupliciter. 5. 1) Erga se ipsum. 6. 2) vel erga alium. 7. 1) Quoad famam socii peccat delinquens. 8. 2) Quoad bona nostrae externae. 9. 3) Quoad bona corporis. 10. 4) Quoad bona animi. 11. Delicta sunt vel publica vel privata. 12. Publica an denuncianda tantum. 13. Inquisitio, ita etiam denunciatio in foro saxonico non nisi in delictis scandalosis fieri potest. 14. Ord. Pol. de An. 1612. allegatur. 15. Quanam delicta dicuntur majora scandalosa relique per quae reip. tranquillitas offendatur remissive. 16. An de omnibus criminibus inquirendum. 17. Denunciatio injuriarum quando admittatur? n. 18. 19. 21. 18. Rationes ex sacra Scriptura. 19. An denunciator illud Crimen, quod de jure est impunitum denunciare potest? 20. Exempla. 24. 21. Decisio Quaestionis 22. Rationes. 23. Quascunque offensiones iudici denunciari possunt. 24. Exempla. 25. Non apud quemlibet quisque denunciari potest 26. Ex jure civili de hodierna Magistratum potestate et jurisdictione haud judicandum est. 27. Variè hodie exercetur jurisdictionis pro cujuscunque Loci Consuetudine.	32. Duæ tantummodò in foro saxonico habentur species jurisdictionis. 33. Suprema 34. Et bassa 35. Distinctio harum specierum 36. Denunciatio regulariter fieri debet ad eum judicem qui jurisdictionem habet altam seu supremam. 37. Raz. 38. Limit. 39. Forum Delinquentis est triplex. 40. Forum domicili 41. Dissidententes 42. Sententia vera 43. Rationes 44. 45. 46. 47. Lex. obst. resolvitur. 48. Resolutio raz. obstant. 49. Secundum Forum, nim. delicti commissi 50. Textus juris saxonici. 51. Quaestio 52. Decisio Quaestionis 53. Praejudicium. 54. Limitatio Quaestionis 55. Quis locus delicti commissi? 56. Opinio Farin. 57. Opinio Bartol. 58. Tertia Opinio 59. Rationes pro hac opinione 60. Mares saxonici de hac quaestione. 61. Alius Casus 62. Limitatio 63. Tertium Forum scilicet deprehensionis. 64. Ratio 65. Vagabundus et fugitivus de Fori incompetentia excipere non potest. 66. Textus ex Ord. Provins.

EX Rubrica hujus dissertationis patet, adhuc objecti Examinationem esse reliquum. Ad objectum vero referimus ipsa Delicta vel crimina. Cum autem delicta nihil

nihil aliud sint, quam vitiosi hominum actus, ideo rectius illorum species considerari nequeunt, quam pro diversitate eorum, qui committunt delicta, & qui e delictis damnum vel quasi damnum persentiscunt. Delinquens considerari potest 1) *in ordine ad Deum*, quatenus id Legem Dei violat specialiter, vel ratione ipsius majestatis divinæ, vel ratione rerum, quæ ad Deum spectant, uti sunt Hæresis, Magia, Blasphemia: Sacrilegium, perjurium, Violatio templorum: Turbatio sacrorum in societate civili: 2) *in ordine ad Rempublicam*, quatenus delinquens est socius societatis civilis, & publica istius munera gerit, vel genere vult. Et ita sunt Crimen ambitus, cum quis oblato pretio munus publicum sibi petit conferri. Vel quando quis officium quidem publicum præcipue circa administrationem pecuniæ publicæ gerit, sed mala fide, uti est crimen Peculatus, quando Pecunia publica surripitur, ut & crimen de residuis, quod est pecuniæ publicæ ab eo, cujus fidei & periculo illa ad usum publicum erat concessa, dolosa retentio, vel ad suum privatum usum conversio sive ex parte sive in solidum. Vel quatenus non gerit publicum munus sed tantum est vulgaris socius. Quo pacto lædit vel ipsum Reipubl. caput: vel istius membra: vel delinquit circa civitatis negotia. Quando læditur Reipl. Caput tum læsæ Majest. crimen committitur, cujus vindictam non ipsi solummodo delinquentes, verum etiam ipsorum liberi & posterii persentiscunt. Quando læduntur membra Reipubl. tum turbatur pax publica, si violentis armis procedatur, erga cives Reipubl. vi aperta, & dici solet hoc delictum Crimen fractæ pacis publicæ: vel vi privata, ubi cum alter ab altero in domo sua non amplius est tutus, ubi est crimen turbatæ pacis domesticæ. Quando autem negotia Reipubl. violantur, quod multis modis fieri potest, tum quedam delicta designari certo possunt nomine, quedam non possunt, priori modo est falsificatio monetæ: crimen dardaniarius, Monopolium: Posteriori modo adest crimen Stellationatus. Præterea Socius in societate consideratur dupliciter vel 1) erga se ipsum, vel 2) erga alium in eadem societa-

- 5 te secum vivente. Priori modo multis modis peccat, vel respectu modi vivendi, ut cum quis intemperanter vivit, quotidie ad ebrietatem usque bibit, vel etiam scortatur aut sua bona profundit instar furiosi; ejusmodi homini constituendus est Curator, donec ille meliores mores recipiat, *L. 1. C. de Curat. furios.* vel respectu vitæ tollendæ, uti, cum quis se ipsum occidit: vel etiam respectu suæ carnis quoad uxorem & liberos, & cum quis eo dementiæ redactus, ut pro pecunia patiarur sciens & volens suam conjugem & filias
- 6 prostitui. Posteriori modo & respectu sui focii alius multis modis peccat. Et quidem quoad famam & existimationem, quæ pertinet ad bona fortunæ. Et ita fama læditur
- 7 verbalibus injuriis, diffamatione & Pasquillo, seu libello famoso, & quatenus per delicta carnis læditur conjunctorum honor.
- 8 2. Quoad bona nostra externa, uti sunt præter honorem divitiæ, quatenus nobis illa eripiuntur, sicuti fit per furtum sive diminuuntur, uti fit per damnum datum, incendium, aut ruinam, ut si a vicini ædibus ruina imminet meis ædibus. 3.
- 9 Quoad pona corporis: potest autem multis modis lædi corpus hominis, & quidem vel vulneratione, quæ variæ contingere potest, in quantum vulneratus, vel ex parte saltem lædi, vel etiam per totum violari potest, ut per integrum vitæ tempus nequeat amplius membris sui corporis uti. Vel occisione, ut si quis plane hominem extinguat, sive sponte & voluntate, sive casu sive culpa, sive ex necessaria defensione: Occiso autem isthæc fieri potest, vel aperte, quæ fit gladio vel alio telo, vel clam, quæ absolvitur veneficio, vel etiam per alium pecunia conductum, ut is alterum occidat, & dici solet Assassinium, quasi dicas Homicidium pecunia interveniente peractum ein erkaufter Todtschlag. Præterea bonis corporis annumeratur pudicitia, contra quam delinquitur, si quis alterius uxorem, vel liberos prostituere conetur, unde est adulterium, fornicatio, stuprum voluntarium, & violentum, quo pertinet, si aliquis liberum hominem sponte abducat, uti est crimen Plagii: dico sponte nam si fiat invite Raptus crimen oritur. Neque enim potest hoc ad aliud principium

cipium revocari, quoniam liberi hominis proprie non datur
 furtum. 4. Quoad bona animi, quod fit si quis alterius ser- 10
 vum vel filium familias quoad mores corrumpat, ut deterior
 evadat, uti videre est ex tit. de Serv. corrupto. Et ex hispa- 11
 tet, quod quædam sint vel publica vel privata, hæcque vel
 vera, vel impropria sive quasi delicta; *pr. J. de oblig. quæ ex* 12
del. nasc. L. 1. ff. de O. & A. quæ uti indigna inquisitione,
 ita etiam denuntiatione, a multis habentur, nec nisi publica,
 majora, scandalosa, quibus Reipubl. tranquillitas læditur, ad-
 mittant; Quæ ipsa sententia in Saxonia teste Carpz, *Quest.* 13
107. Part. 3. num. 22. obtinet; idque manifestum redditur, ex 14
 verbis Ordin. Pol. de Anno 1612. sub Tit. von Justitien. *Ca-*
chen. numer. 5. vers. und weil beydes die Rechte so wohl icht er-
 wehnte Verordnung / hierinnen gleichfals klar / auch von denen
 Rechts-Lehrern dieses *Remedium ex communi consuetudine* nun-
 mehr *pro ordinario* so in allen delictis stat habe / gehalten wird /
 und hierüber in unser Regierung der Unterscheid gebraucht / daß
 allein in delictis manifestis, majoribus & scandalosis, und für-
 nehmlich in causa turbationis, violatæ pacis, excitari tumult-
 us, und ander dergleichen Straff-würdigen und frevelhaff-
 ten Fällen, dadurch Reipubl. *Tranquillitas offendit* / bemeld-
 ter Proceß angeordnet und darauf rechtliches Erkänntnis erhoh-
 let &c. *junct. vers.* Als lassen wir es auch bey solcher Berod-
 nung und Unterscheid bewenden / und wollen also, daß demsel-
 ben also nachgegangen werden soll. Ecce disertis verbis hic
 disponitur, ut inquisitioni locus detur in iis solummodo de- 15
 licitis, quibus Reipubl. *Tranquillitas offendatur.* Ex quo se-
 quitur in aliis criminibus inquisitionem cessare; Sed quænam
 delicta dicantur majora scandalosa, taliaque per quæ Reipubl.
Tranquillitas offendatur. vid. Carpz. *alleg. loc. num. 30.* Utrum 16
 regulariter jure civili de omni crimine, an vero de certis
 criminibus inquirere judici liceat? Quæritur, Doctores in-
 ter se non conveniunt, quorum illud defenderunt Salycet.
ad L. ea quidem C. de Accus. & præprimis Gomet. tom. 3.
Resolut. cap. 1. num. 49. versic. nono & finaliter dico, ubi hanc
 sententiam aliquot argumentis firmat, quos cum aliis laudat

Heig. *Part. 1. Quæst. 39. num. 7. & seqq.* Inter omnes tamen fere convenit, hodie consuetudine in omnibus delictis posse judicem inquirere & sic omnium delictorum causam propriam esse Denuncianti, de qua consuetudine passim Doctores testantur, quorum longam seriem compilarunt, calculo etiam suo addito Farin. *Lib. 1. Quæst. 1. num. 10.* Heig. *diel. loc.* & alii, modo crimen sit magnum, & scandalosum per quod Reipubl. tranquillitas turbetur, arg. l. 6. ff. de *Accus. cap. inquisitionis 21. X. de Accus.* Boff. in *Pr. rer. cap. 8. n. 7.* Carpz. *alleg. loc.*

- 17 Communiter etiam Doctores admittunt in injuriis denunciationem, si scilicet Magistratui, verbi divini ministro, & simil. inferantur vid. Br. *ad Tit. C. de dignit. num. 23. & 24.*
- 18 Carpz. *Quæst. 107. num. 32.* (2) Si injuria esset notoria Carpz. *diel. loc. num. 32.* & sic salvari posse, dicit *alleg. Carpz. Practica Quæstorum & Præfectorum*, qui in ditionibus Elector. Saxonie. de criminibus leviufculis a rusticis perpetratis, ex officio ad denunciationem partis offensæ *uff beschehener Rüge* inquirere, eaque punire solent. Nam certum est, ex injuriis publice illatis sæpius etiam Reipubl. tranquillitatem turbari,
- 19 (3) Si injuria illata personæ miserabili & pauperi: eo enim casu judicem ex officio procedere & sic denunciationem attendere debere, concludit *ex L. 9. §. 5. ff. de offic. Proconsul.*
- 20 Marant. *Part. 6. Specul. Tit. & pervenitur aliquando perviam inquisitionis n. 132.* idque sacris literis consonum est: Nam tales personæ miserabiles accusationis processum instituire non possunt, nec audent. Ideoque Jobus testatur, *se non cohibuisse ab optato tenuium, nec oculos viduarum, confecisse.* Et *Esai cap. 1. vers. 17. dicit Jehova: Discite bene facere, querite jus beate oppressum, jus dicite Pupillo, suscipite causam vidue.* Et *Jerem. cap. 5. vers. 28. conqueritur Dominus, Israelitas non judicare causam Pupilli, & jus egenium non judicare.* Et *idem Propbeta cap. 22. v. 3. monet: Eripite eum, qui rapinam patitur, e manu oppressoris, & similia.* (4) Et *idem in injuriis Studiofis illatis obtinere, & quod iudex tenetur ex officio, ad denunciationem factam inquirere, statuit.*

tuic. *argum. Avth. habita C. ne filius pro Patre Marant. alleg. Loc. num. 159.*

An autem Denunciatores nostri ea crimina possunt denunciare, quæ sunt de jure impunita? E. g. si occisus sit bannitus, der Vogel frey gemacht / veluti terribilis banni formula in Franconia olim sonabat. *Oltenb. ad Inst. Pac. P. 3. Disc. 16.* Dessen Leib / und Fleisch getheilet ist dem Thieren in dem Wäldern / den Vögeln in den Lüfften / und den Fischen in denen Wässern / die erlaubet ist männiglich auff allen Strassen / und wo ein jeglich Mann Fried und Geleit hat keinen haben soll / der gewiesen ist die Straffe der Welt in den Nahmen des Teuffels. Vel alius quem de jure impune occidere liceat, vel si homicidium casuale contigerit, queritur? Verum nos affirmantium opinionem; tanquam veriorrem arripuimus; Nam cum non sit Delatorum super delictis cognoscere & pronunciare, quæ punibilia, quæ non, uti loquitur. *Gloss. ad Art. 2. Lib. 1. Sächsensp. & quoque Emer. Robs. Pract. crim. Lib. 1. cap. 11. num. 17. p. 269. Salycet. alleg. loc. num. 13.* Hinc quascunque offensiones, mortes violentas, etiamsi casu contigisse dicantur, & alia commissa judici denunciare possunt; Nam sæpe contingit, ut damna, quæ fortuito etiam casu fieri solent, ex proaresi & proposito fiant, E. g. si quis in flumine submergatur, vel e lecto decidat. Nam ut alias mortuus repertus non præsumitur a se ipso occisus. *Decian. Lib. 2. cap. 6. num. 31.* Cum tamen sæpius *avrozeigla* in simili concurrat, vel procedente tempore, reperiantur, ac manifestentur, ejusmodi scelerum perpetratores, utile erit, similia ad judicium pervenire notitiam, ut rei veritas detegi possit. *Vilagut. Pr. crim. C. 2. Concl. 3.*

Quod autem Forum denunciati legitimum attinet, primo sciendum, quod non apud quemlibet quisque denunciari possit, sed considerata erunt, Persona judicis, & locus, ubi delictum commissum est; In persona judicis considerandum est, Potestas de causis criminalibus cognoscendi ac puniendi crimina, non coram quolibet enim sed iis tantum, quibus

- quibus Delictorum cognitio a Lege specialiter data est, De-
 30nunciatio fieri potest; sed quoniam ex jure civili de hodi-
 erna Magistratum Potestate & jurisdictione haud judican-
 dum est, prout inquit Aut. der Donauwerthischen *Informa-*
tion pag. 12. his verbis, daß *ipsa Reipubl. German. Forma*
 nicht aus dem Lateinischen Rechten / oder Baldo und Bartolo,
 sondern vielmehr / aus des Reichs Löbl. Herkommen; und da-
 her ruhenden alten Verfassung aus der güldne Bulle Key-
 ser- und Königlichem *Capitulationen* des Reichs / Abschieden und
Constitution zunehmen And. Knichen. in *Epist. dedicat. Tract.*
de jure territ. Befold. in Colleg. Polit. Class. 2. Disp. 3. Th. 16.
- 31 Et varie hodie exercetur, Jurisdictio pro cujuscunque loci
 consuetudine, de quibus late agit Paul. Matth. Wehn. in *obs.*
vocab. Zent. & Casp. Leopold. in Disp. de Concurrentia juris-
 32 *ditionis in Imperio Romano-germanico* apud Arum. Tom. 1. *ju-*
ris publ. discurs. 13. ideoque tantum de foro Saxonico loqui
 velimus; ubi res adeo difficilis & intricata non est; quia duæ
 33 tantum modo habentur species jurisdictionis: alteranámque
 suprema vulgo die Ober-Gerichte oder *Resuliche Gerichte* /
 34 Item das Hals-Gerichte / Blut-Bann / altera vero bassa di-
 35 citur die Erb- oder Nieder-Gerichte. Hæ autem species sic
 distinguuntur, ut alta sive suprema jurisdictione, tam merum,
 quam mixtum imperium contineat, Bassa vero jurisdictione,
 non solum complectatur, quæ vulgo ad simplicem jurisdi-
 ctionem referuntur, sed non nulla ex iis, quæ mixti sunt
 imperii, Matth. Color. de *Process, executiv. Part. 2. cap. 1. n.*
120. & seqq. Speckhan. Cent. 1. qv. 90. Matth. Steph. Lib. 1.
de jurisd. cap. 3. n. 70. Andr. Knich. de Sax. non appell. pri-
vil. fol. 124. Wehn. in Pract. obs. vocab. Gericht voc. Zent.
- 36 Et si concludendum, quod denunciatio regulariter fieri de-
 beat ad eum judicem, qui jurisdictionem habet altam sive
 37 supremam die Ober-Gerichte. Veritas hujus conclusionis pa-
 ter exinde, quia in foro Saxonico tantum in delictis majo-
 ribus & scandalosis, quibus Reipubl. tranquillitas læditur,
 38 inquisitio sibi locum vindicet, juxta Ord. *supra alleg. Quod*
 tamen fallit in casu notorii criminis levioris, & aliis casibus
 supra

supra exceptis, uti & denunciatio ad iudicem inferiorem dirigi potest. Forum autem ubi quis de Delicto denunciari potest, est de consuetudine hodierna, & in terris saxonice recepta triplex nempe (1) Domicilii, cum Forum domicilii fit generale, cumque alio Foro concurrere potest. Et quamvis Bald. Dyn. Alber. Hypoll. de Marfil. & cæteri allegati a Koppen. *Decis. Quest. 43. num. 2.* uno ore statuunt, quod iudex domicilii, de delicto extra territorium a Subdito commissio inquirere vel cognoscere, atque denunciatum poenis afficere non possit, moti & ratione, quod non videatur offensa Respubl. in cujus territorio non est commissum, & textu *L. 3. ff. de re mil.* ubi dicitur: *Desertorem auditum ad suum Ducem Praeses cum elogio mittet.* Attamen contraria sententia verior est, & a pluribus maximi nominis Doctoribus comprobatur, quos allegat Clar. *Pr. crim. §. fin. Quest. 39. vers. sortitur.* Atque hæc sententia fundatur in ratione, quod Domicilium faciat Subditum, Magistratus autem in Subditum semper & ubique jurisdictionem & animadversionem retinet. (3) Fundatur etiam hæc sententia in text. *L. 1. C. ubi de crim.* in quo textu verba: *ubi reperiuntur*, generaliter, sive ibi domicilium habeat delinquens, ubi invenitur, sive ibi saltem inveniatur, accipienda sunt, id quod evincit Ratio in *L.* assignata, ut scilicet Provincia malis hominibus purgetur, Berl. *Part. 5. Conclus. 45. num. 46.* (3) Si iudici domicilii denegaretur cognitio, sive inquisitio, sequeretur forum delicti & deprehensionis Rei tantum esse competens inquisitorium, quod tamen falsum: (4) quia publice interest Delicta non manere impunita, alioquin enim quilibet scelestus sibi in Loco Domicilii refugium quaereret, si sciret, contra illum ibi non posse inquiri. Neque obstat (1) *L. 3. ff. de re mil.* loquitur enim hæc de milite, qui privilegio fori gaudet in delictis ad rem militarem pertinentibus. Nec obstat (3) quod Reipubl. ubi Reus domicilium habet nihil interfit, cum hæc læsa non sit. Nam quamvis delicti ratione specialiter non interfit, attamen ratione poenæ generaliter interfit, cum *L. L.* tam civilibus, quam canonicis cautum sit, publice interesse ne delicta maneant impunita. *Cap. ut fame*

& ibi Gloss. X. de Sent. excomm. cap. felicis fm. X. de pæn. in 6. L. ita vulneratus 51, §. 2. ff. ad L. Aquil. Koppen. loc. cit. num. 6. Atque hanc sententiam communiorem & verriorem dicit Br. dict. loc.

- 49 Secundum Forum est delicti commissi, regulariter enim Reus ibi denunciari & puniri debet, ubi crimen contractum ostenditur. L. ult. ff. de Accus. & Inscript. L. 11. de Custod. Reor. L. 7. §. 4. & 5. ff. de Accus. & Inscript. L. 1. & Auth. Quæ in Provincia C. ubi de crim. agi. oport. L. 28. §. 15. de pæn. Gilhausen. arbitr. crimin. cap. 1. num. 110. Vult. Lib. 2. jurisprud. Rom. cap. 1. Gail. de Pignor. observat. 3. num. 11. & 50 observat. 14. & 15. De quo etiam est textus in jure Saxo-nico Libr. 3. Land-R. Artic. 24. in verb. binnen marcken oder binnen auswärtigen Gebiethe darff niemand antworten / Er habe denn da Wohnung oder Gut inen oder verwürcket sich mit ungerecht darinne / ubi Gloss. Germ. in verb. was auffer 51 halb dem Gericht num. 5. vers. das ander ist. Sed quaritur: An etiam ob privata delicta Reus in loco delicti, etiam ibi 52 non reperitur, conveniri possit? Negat hoc Carpzovius Lib. 2. Resp. 26. quia illud quod dicitur, reum in foro delicti commissi Forum fortiri, sive prærens sive absens sit, procedit tantum in criminibus publicis & talibus; in quibus obtinet Processus inquisitionis, non vero hoc extendendum est ad delicta privata, quando enim de delictis privatis civiliter intentatur actio, crimen contractus appellatione continetur, L. omnem 20. ibique Gothofred. ff. de jud. Carpzov. dict. Loc. Zanger. de Except. Part. 2. cap. 1. num. 200. seqq. Ideoque Reus conventus ex. gr. actione injuriarum, in loco delicti, si nec domicilium ibi habeat, nec reperitur, exceptione in 53 competentis sese tueri potest. Præjudicium Scabinorum Lipsiensium ad consultationem David von Doberinges de Anno 1626. hisce verbis tradit Herold. in Isagog. ad Proc. Jur. Ci-vil. & Saxom. Lang. cap. 33. num. 82.

Hat nun Advocat sich ziemlicher scharffen injuriefischen und verkleinerlichen Reden wieder euch vernehmen lassen / deß wegen ihr ihm actione injuriarum zu belangen vorhabens seyd; Ob

Ob nun wohl ermeldte Neden allhier zu Leipzig ausgegossen worden / daher ihr in den Gedancken stehet / ob möchte er auch allhier / als in *Loco delicti perpetrati* belanget werden / die weil er aber dennoch allhier nicht angefessen / sondern sein *domicilium* in Halle erlanget und sich dessen allda gebraucht / so seyd ihr auch daselbst vor seine ordentliche Obrigkeit euerer Injurien Klage anzustellen schuldig / es were denn / daß Er allhier anzutreffen / und ihme so denn die Citation gebühlich insinuiert würde / auff solchen Fall / hätte er sich der Klage vor hiesigen Gericht nicht zu entbrechen. Nisi in ejusmodi delictis pri-
vatis criminaliter sive per modum inquisitionis procedatur
e. g. si persona publica ratione officii sui injuriata fuerit, Br.
in *Process. inquisit. cap. 3. num. 24. seqq.*

Quis vero locus delicti commissi dicitur, an ille, in quo delictum inchoatum, an vero in quo consummatum est, Prius vult Farin. in *Tract. crim. Lib. 1. Tit. 1. Quest. 7. num. 47.*
E. g. Si quis in territorio Martisburgensi aliquem vulneraverit, ac in territorio Brandenburgensi, demum interfecerit, secundum Farinacium locus delicti erit territorium Martisburgense & non Brandenburgense, atque hanc opinionem communiter receptam esse, dicit idem. Contrarium tenet Bartol. allegat. a Zang. *cap. 1. num. 333.* statuens, quod locus delicti sit, in quo id consummatum est; Verum cum delictum in dato & simili exemplo tam ratione agentis, quam patientis in uno territorio sit inchoatum, in altero vero consummatum reus in utroque tam inchoati, quam consummati criminis loco denunciari poterit; per *expr. text. in L. 1. C. ubi de crim. ibi ubi commissi vel inchoata sunt*, quod verbum non de inchoato processu, sed de delicto cum Wefenbecio intelligendum est, suadente hoc contextu, quia (1) idem subiectum est, nempe crimen, de eo dicitur, quod sit commissum, vel inchoatum; ergo posterius prædicatum, non de processu, sed etiam de delicto, de quo prius prædicatum dicitur, intelligendum est, 2. quia in Lege non agitur de Præventionem, sed de foro competente. Felin. in *cap. ult. X. de Foro competent.* Franzk. *ad Tit. de jud. n. 41.* Struv. *Exerc. 9.*

- 60 *Th. 45.* Vetum mores nostri saxonici hoc non æque fer-
vant; Non enim nisi delicti consummati hodie haberi ratio-
nem, & delinquentem fortiri forum apud eum iudicem in cu-
jus territorio stetit occisus, testis est Carpz. *in Prax. crim. P.*
- 61 *3. Quest. 110. num. 18.* Inde etiam Carpz. *d. L. num. 35.* in casu
ubi occisus capite aliud territorium, aliud pedibus attingere
reperitur, hoc scilicet, ubi pedibus stetisse invenitur, forum
- 62 competens statuit; Modo interfectus eo momento, quo Jctum
accepit, ceciderit, nec ex territorio ex circumstantiis indiciis
& præsumtionibus excessisse, appareat, in dubio sane utrius-
que cognitio erit, Brunnem. *in Proc. inquis. cap. 3. num. 16.*
quia id, quod in confinio est, ad utrumque confinem lo-
cum pertinet, arg. *L. si vero 5. §. interdum 2. ff. de his qui ef-
jud. vel dejec.* ita tamen, ut præventio locum habeat, arg.
L. 30. ff. de jud. Bachov. *ad Treutl. Vol. 1. Disp. 19. th. 4.* quon-
iam inter ordinarios iudices, qui pares in jurisdictione sunt,
locus præventioni est, arg. *cap. cum plures 8. de offic. & po-
test. jud. deleg. in 6to.*
- 63 Tertium Forum est deprehensionis, Cum enim delin-
quentes plerumque sint fugitivi, & vagabundi, non solum in
Loco delicti, & domicilii, sed & ubicunque reperiuntur, con-
tra illos procedi potest, Carpz. *in Pr. crim. P. 3. qu. 10. n. 69.*
- 64 quippe Reip. Maxime interest, delicta cito citius puniri, ut
malis hominibus provincia purgetur. *L. 3. ff. de offic. præsid.*
- 65 Neque enim fugitivus & vagabundus de fori incompetencia
excipere potest, arg. *L. 1. C. in quib. caus. colon. censit. Dom.
accus. poss. Matth. Coler. de Process. execut. P. 2. cap. 1. n. 29.*
- 66 Et huc verba faciunt *Ord. Provinc. de Ann. 155. sub Tit. Von*
Unkosten der peinlichen Rechtsfertigung §. würden sie aber *in verb.*
und solches nicht allein auff den Fall / wenn der Verbrecher an
denen Orten da sie verbrochen / sondern auch aufferhalb derselben
in fremden Gericht zu Gefängnis gebracht seyn.

CAP. VI.

DE EFFECTU DENUNCIATIONIS JUDICIALIS.

SUMMA-

S U M M A R I A.

1. Effectus varii	11. Ratione denunciatoris. 12.
2. Ratione Judicis	13. Oldenkopii monitum.
3. Judex animadvertere debet, quis il-	14. Lamentatio Damboud.
le sit qui denunciavit.	15. Limitationes assertionis remissive.
4. Qua de causis 5.	16. Ratione denunciati. 17.
6. An teneatur Judex inquirere 7. 8.	18. Epilogus.
9. 10.	

Proximitas materiæ nos ipsos hactenus non nihil fecit
 prolixiores, verum nunc maximis difficultatibus exant-
 latis, brevibus, quæ restant, exponemus. Effectus igitur
 Denunciationis adhuc restat, qui autem diversus ac va-
 rius est, prout diversæ & variæ circa eandem occurrunt per-
 sonæ, nam uti alia est persona judicis, cui fit denunciatio; a-
 lia denunciantis, alia denique denunciati. Ita quoque di-
 versus est effectus pro cujuslibet Conditione. Ratione ju-
 dicis operatur denunciatio Inquisitionem, ut diffamatio, &
 querela, & sic aperit viam judici ad inquirendum ex officio
 contra aliquem, quod alias de jure facere non posset absque
 Denunciatione aliisque indicis præcedentibus, ut recte fen-
 tiunt. Jul. Clar. Lib. 5. Sentent. §. ult. Quest. 7. num. 2. Bartol.
 in L. divus ff. de Custod. Reorum. Lancel. Tit. de Inquis. num.
 29. Angel. de Malef. §. nec non ad denunc. num. 6. Anton Go-
 mez. Tom. 3. variar. resol. cap. 11. num. 17. Manz. decis. Palat.
 Quest. 61. num. 14. Petr. Heig. Lib. 1. Quest. 39. num. 36. Scacc.
 de jud. L. 1. cap. 71. num. 3. Franc. Cas. in Tract. de Denunc.
 num. 15. Denunciacione itaque sic audita, judex vel magi-
 stratus diligenter animadvertere debet ad personæ denun-
 ciantis ingenium, mores omnesque conditiones, nec non
 studiose & accurate perscrutari singulas tam Denunciatoris,
 quam denunciati Qualitates, & rerum omnium circumstan-
 tias, ne cui fortasse temere odiosa molestia inferatur, Dam-
 houd. Prax. crim. cap. 6. num. 12. sæpe enim homines mali-
 tiosi proximum suum non ex bono Zelo, sed vel ex odio, in-
 vidia, rancore, & vindicta eum in finem deferunt, ut ei da-
 mnum in corpore, bonis & fama sua inferant. Si autem Judex
 e re esse putaverit, se se informare, & inquirere debet, vera-
 ne

ne an falsa sit denunciatio, & si denunciata cuncta vera reperiatur, ad puniendum delinquentem procedere teneatur, Dam-
 6 houd. *Prax. crim. cap. 6. num. 13.* Adeo, ut si Processum inquisitionis omittat, litem suam faciat, *Clar. §. fin. Quest. 4. num. 2. in fin. & Sig. Scaccia Lib. 1. de judic. aus. cib. crim. & heret. cap. 68. num. 10. Foller. Pract. crim. Part. 1. num. 27.*
 Et iudex inquirere negligens tenetur de Syndicatu, Paris de Puteo, *de Syndicatu in verb. negligentia cap. 1. num. 8. & 9. & Petr. Heig. Quest. 39. num. 24.* Et poenara vindictamque negligentiae divinam non evitabit; Non enim Pastoris iusta excusatio est, si lupes oves comedat (si mali bonos exemplis suis corrumpant) & pastor dicat se nescire, *Cap. quamvis X. de regul. jur.* Sed & experientia docet, quoties inferiores iudices crimina publica, de quibus fama publica est, non investigant, solere a Procuratoribus Fisci contra ipsos iudices de non administrata iustitia formari processum, & recte. Cum per delicta publica offendatur Reipubl. Tranquillitas; & harmonia
 7 societatis civilis turbetur. Ideoque vindictam vigor publicae disciplinae postulat. *L. 9. §. 5. de publican. L. 51. §. fin. ad L. aquil.*
 Et magistratus, qui crimina non vindicaverit, colludere dicitur cum maleficis, vel eorum dicta ac facta tanquam conscius probare. *L. 2. C. de Commerc. & in L. f. C. nefanct. Bapt. iteret.* Imperatores constituunt, nulli iudicum licere delatum ad se crimen minori aut nulli coercitioni mandare, nisi idem ipse pati velit, quod aliis dissimulando concesserit. Homidas enim Sacrilegos, & similis farinae homines punire, non est effusio sanguinis, sed Legum ministerium, *Canon. homicid. C. 23. Quest. 5.* & si quis in inquirendo crimine piger aut negligens esse praesumserit, dictis criminibus apud Deum se noverit esse participem, cuius Zelo ad perscrutandas subtiliter nefandi causas facinoris non movetur, *C. sicut. inquit. 46. 2. Qv. 7.* Sin vero falsa, contra ipsum denunciante[m] venire debet. Effectus enim falsae denunciationis idem fere est, qui accusationis, nimirum, ut comperta rei denunciati innocentia, magistratus vel iudex, denunciante[m] ad restitutionem honoris & famae, refusionemque sumtuum & damnorum condemnet, insuper tanquam Calumniatorem juxta Leges & constitutiones
 8
 9
 10
 Im-

Imperii irremissibiliter puniat. Quod ipsum in Processu criminali Bavarico, *Tit. 2. Art. 4. fol. 800.* sequentibus verbis statuitur:

Nachdem offtermahls Leute gefunden werden / die aus unchristlichen Neyd / und Nachgierigkeit sich bestreissen / ihren Neben Menschen in alles Unglück und Schaden an Ehr / Leib und Gut zubringen / und deswegen denselben / als hätte er böse sträfliche Ubelthat begangen / nicht öffentlich anklagen / sondern heimlich / und hinder Rücks angeben / und solches nicht aus gutem Eyser / damit das Ubel gestrafft werde / sondern / wie gehört / aus Feindschafft thun : Und aber alsdenn solche Missethat nicht befunden / noch auch der Angeber wahr machen kan / Als soll die Obrigkeit / und alle Richter / auff Befindung des Angegebenen Unschuß / den falschen Angeber / zu wieder göhung des Beschuldigten Ehre / und guten Eymuths mit Ernst anhalten / auch noch dazu als einen Calumniatorem und falschen Angeber nach Ausweisung der Rechte und der Reichs Constitutionen unnachlässlich straffen.

Alius etiam effectus est, quod denunciatus repellatur a testimonio, & ut testis, cum alius ad probandam denunciationem produci nequeat. Doct. in *L. 7. C. de Accus. & Inscript. Doct. in Cap. in omni 4. X. de Testib.* Lanfranc. de Oriano de *Testib. n. 89.* Albericus de *Testib. n. 6.* Farin. *Quaest. 60. n. 75.* Wammesl. inter *Conf. can. Conf. 564.* Oldekop. in *monstro injustitiae. p. 66.* ubi monitum adjicit pro Judicibus: Und haben sich Christliche Obrigkeit und Richter sonderlich davor zu hüten / damit sie die anfängliche delatores oder denunciatores criminum mit hoch präjudicirlichen Verschweigen, solche von denselben befehene denunciations in puncto probationis zu zeugen nicht gebrauchen. vid. Damhoud. in *Tract. de Testibus §. de Reprob. Test. n. 21.* & in *pr. crim. c. 50. num. 22.* ubi admodum conqueritur & dicit: hic tamen (quod acriter insectandum est) videas plerosque officarios graviter peccare (ab ipsis nomenclaturis prudens abstineo) quos non pudet contra omnem æquitatem eosdem ad testimonia contra misellos ferenda producere, quos prius habuerunt delatores, non aliam metuo causam, quam vel hac ratione ex innocentium oppressione pecuniariam condemnationem affecti, suis consulant marsupiiis. *Conf. Campeg. de testibus regul.*

- 15 703 in pr. Sed hoc ita, si aliorum Testium assertio, & testimonium non concurrat, & ponit Campeg. *dict. loc.* alias Limitationes, quibus denunciatoris testimonium admittendum asserit.
- 16 Pro denunciato ipso, ut effectus, notanda sunt illa remedia & actiones, quibus damnum & injurias illatas vindicat. Nam licet causam denunciationis adjuvet favor publicus, ne delicta maneant impunita, ac eo nomine præmia olim constituta fuerint, & hodie interdum adhuc decernantur, cum eleemosynam dare dicatur, qui bono Zelo petit vindictam, ut castiget delinquentes: non tamen effrenis debet esse libido grassandi in alterius famam & interitum; sed intra limites coercenda est Denunciatio, Carpz. *Pr. crim. Quest. 107. P. 3. num. 19. seqq.*
- 17 Hinc si delatio lucri cupiditate, vel ex privata vindicta fiat, non tantum delatores publicum odium incurrunt, *L. 20. ibi vocem funestam C. de his qui accus. non poss.* Sed ut calumniatores, si mentiantur, extraordinarie & arbitrarie puniuntur. *L. 1. §. 2. ff. ad Scl. Turpill. L. fin. §. 1. C. de Accus. Menoch. L. 2. A. 7. Q. Centur. 4. Cas. 322. n. 1. & seqq. Clar. §. ult. quest. 12. vers. dixi quoque*, ut cæteri simili poena perterriti ad temerarias denunciations & aliorum infamiam non facile profiliant. *arg. cap. fin. X. de Calumn. Venat. in Analys. iur. Pontif. Tit. de Accus. in fin. & offic. den. ad Tit. de Calumn. in effect.*
- 18 Plura adhuc non momento B. L. agitari possent, nisi ea tractatui potius scribendo quam disputationi inservirent, Fateri quidem necesse habeo, plura in uno atque altero hujus materiæ articulo proferre nos potuisse, & multa quoque in tacta in hac dissertatione reliquisse. Verum, si cogitabis nostra Proposita fuisse, Theses tantum quasdam conscribere, non vero absolutum aliquem Tractatum, veniam procul dubio certissimam nobis concedes; atque si inchoaveris, favere perges. Nam non rigidam a Te censuram, sed æquum expecto iudicium. Quod superest Deum T. O. M. gratias non quas debeo, sed quas possum perfolvo maximas, pro viribus ad hunc laborem concessis, ardentissimisque suspiriis supplexore, ut velit conatus meos ulterius commendatos habere, quo in Sui nominis Gloriam & proximi emolumentum vergant, quorum unicus studiorum meorum tendit

FINIS.

Kg 1199

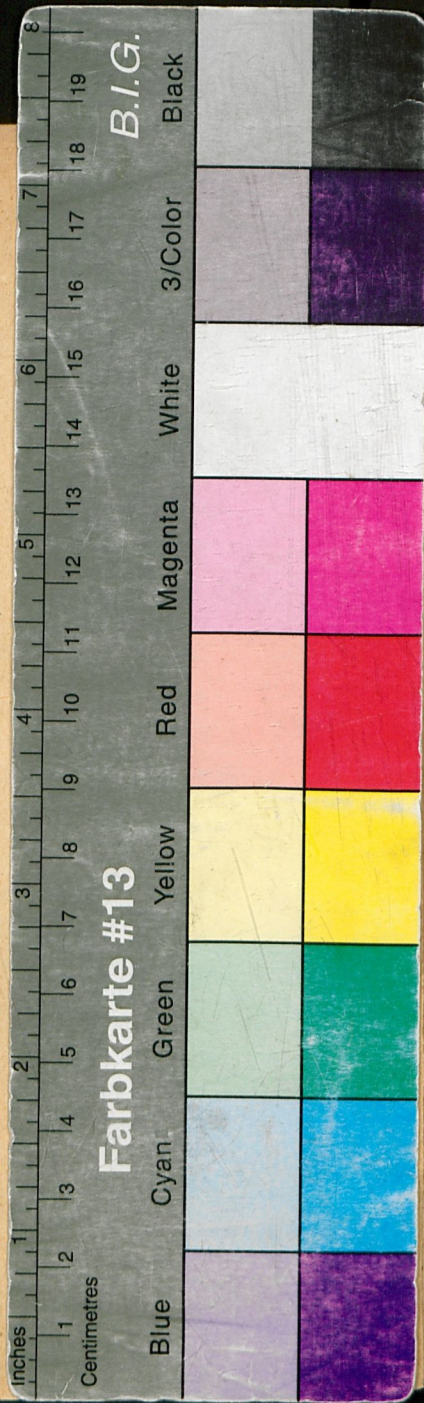
VO 18

ULB Halle

3

005 725 313

25

26

Sta-30. num. 10.

79

TRACTATIO JURIDICA
DE
JUDICIALI
DELICTORUM
DENUNCIATIONE

A
D. CHRIST. SIGISM. SCHÄCHER
JCTO LIPSIENSI.

P. 495

Hg 1199

FRANCOFURTI ET LIPSAE
c1o 1o CC XXIV.

KENFRIED
UNIVERS.
ZVHALIE